

organisatie voor clandestiene arbeidsmigranten vzw
KOMT OP VOOR WERKNEMERS ZONDER PAPIEREN

JAARVERSLAG

2007

INLEIDING.....	3
ALGEMENE UITGANGSPUNTEN, MISSIE EN JAARPLANNING	4
A. Algemene uitgangspunten en missie.....	4
B. Jaarplanning 2007.....	4
1. ORGANISATIEOPBOUW	5
1.1. Structuur en taakverdeling	5
1.2. Raad van Bestuur en Algemene Vergadering.....	5
1.3. Financiering	5
1.4. Visie	6
1.5. Vorming, training en opleiding	6
1.6. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst.....	6
2. UITBOUWEN VAN EEN VERTROUWENSRELATIE MET DE DOELGROEP	8
2.1. Informatieverspreiding en een forum voor werknemers zonder papieren	8
2.1.1. Rechtstreekse vorming door OR.C.A.	8
2.1.2. Brochures en infomateriaal voor de doelgroep.....	8
2.1.3. Resultaten van de kadervorming voor sleutelfiguren.....	10
2.1.4. Project rond nieuwe EU-burgers.....	10
2.1.5. Verspreiden van informatie via radiostations	11
2.2. Versterking andere actoren	12
2.3. Helpdesk en dienstverlening concrete cases.....	14
3. SAMENWERKING MET DE VAKBOND	25
3.1. Regelmatig overleg en samenwerking.....	25
3.2. Groeiende aandacht en toegankelijker diensten.....	25
3.2.2. Toegankelijker diensten	26
3.2.3. Vorming binnen de vakbond.....	27
3.3. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst.....	27
4. OPBOUWEN VAN EEN NETWERK EN MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK	29
4.1. Opbouwen van een netwerk en deelname aan overlegstructuren	29
4.1.1. Overzicht van de verschillende contacten.....	29
4.1.2. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst.....	31
4.2. Communicatie	31
4.2.1. Algemene communicatie	31
4.2.2. Pers en publicaties	32
4.2.3. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst.....	32
5. BELEIDS- EN STRUCTUREEL WERK	33
5.1. Overzicht beleidswerk.....	33
5.1.1. Werknemersrechten beter afdwingbaar maken.....	33
5.1.2. Meer mogelijkheden voor legale migratie.....	34
5.1.3. Andere	35
5.2. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst.....	36

Foto's voorblad: © Gert De Herdt (foto bouwvakkers) en Vanessa De Smedt (foto huishoudster)

INLEIDING

Er wordt hard gewerkt in België! Ook informeel. In alle sectoren van onze economie worden werknemers gesignaleerd die prestaties leveren zonder garantie dat hun wettelijk loon zal uitbetaald worden, en zonder bijdrage van de werkgever aan de sociale zekerheid. Onder hen zijn clandestiene arbeidsmigranten of 'werknemers zonder papieren' de grootste risicogroep en vaak ook de groep die de grootste risico's neemt. Voor hun positie op de (inter)nationale arbeidsmarkt zijn vele verklaringen te geven.

Door alleen 'strijd tegen zwartwerk' te voeren en 'de immigratiecontroles' op te voeren, zullen we hun positie op de arbeidsmarkt niet wezenlijk veranderen of verbeteren. Fundamenteel is de realiteit van de informele economie immers een wereldverhaal, een Noord-Zuid verhaal, een verhaal over (on)eerlijke handel. En al even fundamenteel is daarbij het een verhaal over het ontbreken van effectieve sociale zekerheidsstelsels in vele landen in de wereld, waardoor mensen mijlen ver van huis zekerheid zoeken voor zichzelf en hun gezin.

OR.CA. wil niet beweren het volledige plaatje te kunnen brengen van het complexe migratieverhaal. Wat we met het jaarverslag 2007 dat hier voorligt wel durven beweren, is dat we de rechten van werknemers zonder papieren mee op de kaart zetten. We komen op voor de rechten van deze arbeidsmigranten.

Dat is meer dan goedbedoeld voluntarisme. Rechten van arbeidsmigranten, ongeacht hun status, staan ingeschreven in Belgische en internationale wetten. Het is onze burgerplicht die wetten te laten respecteren.

Sinds onze oprichting op 18 december 2003 en de start van onze concrete werking in maart 2005 hebben wij daarin meer en meer medestanders gevonden.

OR.C.A. wil de tussenschakel zijn tussen al die instanties, diensten, maatschappelijke instellingen, vakbonden, werkgeversorganisaties en de politiek om het grootste slachtoffer van de informele arbeidsmarkt aan zijn trekken te laten komen. Sommigen laten blijken dat ze die tussenschakel meer dan nodig en noodzakelijk vinden. Eén van hen - iemand van een sociale inspectie - schreef ons daaromtrent in 2007 het volgende:

"Ik heb net eindelijk de tijd genomen om de inhoud van uw site grondig door te nemen en ik zou u willen feliciteren met uw opmerkelijke werk. Het is aanmoedigend voor een sociaal inspecteur die gemotiveerd is maar ongerust over de evoluties op het terrein, om te weten dat structuren als de uwe bestaan.

Ik vind in het bijzonder uw brochure « Rechtengids voor Werknemers zonder Papieren » erg goed gemaakt. Uw advies is erg goed want het sluit aan bij de werkelijkheid op het terrein, de moeilijkheid om werkgevers te identificeren, om bewijzen te verzamelen... Ik vind ook uw standpunten (missie enzovoort) erg duidelijk en grondig. Ik ben volledig akkoord met het volgende: 'De arbeidsinspectie moet bovendien onafhankelijk blijven van migratiecontrole, vermits de angst om uitgewezen te worden de belangrijkste reden is waarom werknemers zonder papieren geen stappen durven te ondernemen tegen hun werkgever.'

Mogen de autoriteiten u horen. Het is een erg moeilijk dagelijks gevecht."

Dit was ons gevecht in 2007. Wij zetten het graag door met uw steun en hopelijk met structurele ondersteuning in 2008.

Didier Vanderslycke – voorzitter

ALGEMENE UITGANGSPUNTEN, MISSIE EN JAARPLANNING

A. Algemene uitgangspunten en missie

De algemene uitgangspunten voor de werking van OR.CA. bij de opstart van het secretariaat in 2005 stonden beschreven in de missietekst die werd opgesteld naar aanleiding van de oprichting van de v.z.w. op 18 december 2003:

"OR.C.A. heeft als missie de plaats en de positie van de buitenlandse niet-EU werknemers zonder verblijfs- en/of arbeidsvergunning in een aantal sectoren van de (informele) arbeidsmarkt te verkennen en in kaart te brengen, om zodoende hun fundamentele en specifieke rechten te verdedigen en te realiseren.

Deze missie wordt uitgewerkt in het perspectief van de nationale en internationale bestrijding van alle vormen van uitbuiting, discriminatie en sociale onzekerheid ten gevolge van hun illegale tewerkstelling op de informele arbeidsmarkt.

Deze missie zal worden uitgevoerd in contact en/of samenwerking met syndicale en particuliere organisaties en officiële instanties die de beschermende en menswaardige benadering van deze arbeidsmigranten en hun families tot hun doelstellingen rekenen."

In dit verslag zal in plaats van de term 'clandestiene arbeidsmigranten' ook regelmatig de term 'werknemers zonder papieren' gebruikt worden.¹

B. Jaarplanning 2007

In de planning van 2007 zijn de volgende acties te onderscheiden:

- Actie 1: organisatieopbouw (waarin ook de items rond deskundigheidsbevordering zijn opgenomen, voorheen een aparte actie)
- Actie 2: vertrouwenswerking met de doelgroep
- Actie 3: samenwerking met de vakbond
- Actie 4: opbouwen van een netwerk en maatschappelijk draagvlak
- Actie 6: beleids- en structureel werk

In dit jaarverslag zullen we steeds naar deze acties refereren.

¹ Zie jaarverslag 2006 voor meer duiding

1

ORGANISATIEOPBOUW

1.1. Structuur en taakverdeling

Het secretariaat in de Gaucheretstraat werd net zoals in 2006 bemand door één voltijdse stafmedewerkster (Sabine Craenen).

Voor een aantal punctuele taken hebben ook vrijwilligers hun bijdrage geleverd: zij werden opgeleid tot 'ambassadeur', deden aan vorming en dienstverlening in het Portugees en het Spaans, en één vrijwilligster verrichtte een belangrijk deel van het voorbereidende werk voor een project rond radio-uitzendingen (zie hoofdstuk 2).

Wij danken dan ook in het bijzonder: Denise De Souza Costa, Joëlle Verriest en Antoinette Dutilleux.

In de toekomst hopen we nog meer beroep te kunnen doen op deskundige vrijwilligers en stagiaires. Dit verhoogt enerzijds de mogelijkheden van OR.C.A., maar zorgt er ook voor dat deze mensen expertise verwerven in het nog steeds te weinig bekende veld van de werknemers zonder papieren, waardoor OR.C.A.'s deskundigheid verder kan worden verspreid.

1.2. Raad van Bestuur en Algemene Vergadering

De Raad van Bestuur heeft haar vergaderingen gehouden op 24/1, 28/3, 26/4, 20/6, 3/10 en 20/11. De algemene vergadering kwam samen op 14 mei 2007. Op 20 december hield de Raad van Bestuur een planningsdag om het jaarplan 2009 voor te bereiden en een evaluatie te maken van het takenpakket en de mogelijkheden van OR.C.A.

In de Algemene Vergadering namen een aantal leden ontslag: Myriam De Feyter, Wolf Bruggen en Inge Ghijs. Er werden ook een aantal nieuwe leden opgenomen en er waren een aantal wijzigingen in de Raad van Bestuur. De ledenlijst van de Algemene Vergadering is nu de volgende:

Ilke ADAM (bestuurslid)	Roos DEWITTE	Marie-Paule MOREAU
Daniël ALLIET (bestuurslid)	Koen DEWULF	Liesbet POLSPOEL
Godelieve BOCKAERT (bestuurslid)	Veerle EVENEPOEL	(bestuurslid)
Marianne BUYCK	Piet JANSSEN	Anne SIX
Katrien DEPUYDT	Walter LEENDERS (bestuurslid)	Herwig TEUGHEL
Hilde DEWAELE (bestuurslid)	Edwin LOOF	Dirk VANDAELE
		Didier VANDERSLYCKE

Voorzitter Didier Vanderslycke werd gedurende drie maanden (februari, maart, april) vervangen door twee waarnemend voorzitters Ilke Adam en Koen Dewulf. Zij namen in die periode ook het dagelijks bestuur waar.

1.3. Financiering

De werking van OR.C.A. werd in 2007 gefinancierd door:

- Solidariteitsactie Welzijnszorg v.z.w.
- OEVER v.z.w..
- de Koning Boudewijnstichting
- het Federaal Impulsfonds

en andere donateurs.

Voor 2008 hebben we zicht op een aantal nieuwe donateurs.

Er kwamen ook een aantal vrije giften van particulieren binnen. Het grootste deel daarvan werd doorgestort naar het juridisch fonds, een aantal donateurs gaven aan dat de giften mochten besteed worden aan de secretariaatswerking.

Door de verkiezingen in juni en de uitblijvende regeringsvorming is het nog niet mogelijk geweest om een grondig gesprek te voeren met de overheid over een structurele ondersteuning. Via het Federaal Impulsfonds hebben we nu wel een overheidssteuning gekregen voor een project rond nieuwe EU-burgers.

1.4. Visie

OR.C.A. stelde in aanvulling op de algemene visie een visietekst op rond legale migratie, die goedgekeurd werd door de Algemene Vergadering. Deze tekst werd vertaald en op de website gezet en bleek erg actueel, gezien de discussie rond nieuwe economische migratie die het afgelopen jaar duidelijk aan belang won.

OR.C.A.'s visieteksten bleken een goede leidraad en inspiratiebron bij het beleidswerk dat dit jaar behoorlijk werd versterkt (zie hoofdstuk 5). Bovendien bleken de teksten ook als inspiratiebron te dienen voor anderen.

Tenslotte stellen we vast dat er door vele andere organisaties uit diverse hoeken beroep wordt gedaan op OR.C.A.'s expertise. Uit de hulpvragen die OR.C.A. krijgt en de vragen om samenwerking, blijkt dat het voor de buitenwereld duidelijk is wat OR.C.A. is en doet.

1.5. Vorming, training en opleiding

Het secretariaat informeerde zich grondig over de wijzigingen in de vreemdelingenwet, onder meer via deelname aan een studiedag aan de KU Leuven. Daarnaast werd deskundigheid en expertise vooral verworven via de eigen werking en door zelfstudie van de OR.C.A-medewerker.

Om de deskundigheid van OR.C.A. beter gedragen te maken en meer uitwisseling rond bepaalde thema's mogelijk te maken, werd aandacht besteed aan doorstroming van de expertise van het secretariaat naar de Raad van Bestuur. Zo werd interessant tekstmateriaal aan de bestuursleden bezorgd en werd er tijdens een vergadering van de Raad van Bestuur aandacht besteed aan een aantal casestudies.

Vrijwilligers kregen opleidingen en inhoudelijke ondersteuning van de stafmedewerkster waar nodig.

1.6. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst

OR.C.A. heeft haar expertise in het afgelopen jaar vergroot, via ervaring en studie, en wordt daarvoor ook gewaardeerd. Uit reacties blijkt dat OR.C.A. een professionele indruk geeft aan buitenstaanders en een goede reputatie heeft.

Financiering blijft het grootste aandachtspunt. De pilootfinanciering waar OR.C.A. de eerste jaren op kon rekenen loopt af en er is nog onvoldoende zicht op alternatieven. OR.C.A. zit met haar werking rond werknemers zonder papieren in een niche die actueel is en waar veel interesse voor bestaat, maar die niet zo makkelijk verkoopbaar blijkt aan financiers, wegens de politieke gevoeligheid van het thema. Het grootste probleem is financiering vinden voor de werking van het secretariaat.

In afwachting probeert OR.C.A. met beperkte middelen een maximaal resultaat te behalen. Een aantal gemotiveerde en deskundige vrijwilligers hebben het afgelopen jaar onze mogelijkheden vergroot en we hopen dat ze dat volgend jaar kunnen blijven doen.

Tijdens de planningsdag voor 2009 besloot de Raad van Bestuur dat OR.C.A. zich moet blijven richten op haar oorspronkelijke missie en doelgroepafbakening. Qua organisatieopbouw zal er gezocht worden naar werkvormen die meer interne reflectie mogelijk maken (bijvoorbeeld via een aparte denkgroep) en de legitimiteit van OR.C.A. vergroten (via bijvoorbeeld een beschermcomité met ervaringsdeskundigen, gezaghebbende figuren,...).

2

UITBOUWEN VAN EEN VERTROUWENSRELATIE MET DE DOELGROEP

Onder dit hoofdstuk hebben we alle activiteiten gebracht die rechtstreeks naar onze doelgroep (werknemers zonder papieren) gericht zijn. Daarnaast worden ook de activiteiten beschreven die zich richten op de actoren die direct met hen in contact komen. We geloven dat door betrouwbare informatie te verspreiden, correcte diensten te verlenen en waar mogelijk de doelgroep te consulteren, we een vertrouwensrelatie kunnen opbouwen met de doelgroep.

2.1. Informatieverspreiding en een forum voor werknemers zonder papieren

Om de arbeidssituatie van werknemers zonder papieren te verbeteren is een degelijk vormingsaanbod een absolute prioriteit. De vorming moet zich richten tot de werknemers zelf en tot al wie met hen in contact komt. Zolang het besef niet overal is doorgedrongen dat werknemers zonder papieren arbeidsrechten hebben, kan de situatie op het terrein niet veranderen. Goed geïnformeerde werknemers kunnen zich bovendien beter voorbereiden op eventuele problemen in de toekomst, bijvoorbeeld door bewijzen te verzamelen.

We zullen hieronder eerst de initiatieven rechtstreeks naar de doelgroep bespreken, en vervolgens onder punt 3.2. de initiatieven naar andere actoren en begeleiders.

2.1.1. Rechtstreekse vorming door OR.C.A.

Op uitnodiging van andere organisaties heeft OR.C.A. werknemers zonder papieren rechtstreeks geïnformeerd over hun rechten:

- Bij Intercultureel Netwerk Gent: 1 sessie voor Engelssprekende werknemers (31/1) en 1 voor Turkssprekende Bulgaren (25/6). Tijdens deze laatste sessie kwam OR.C.A. uiteindelijk echter niet aan het woord wegens een te boeiende discussie met de vakbonden!
- FGTB Luik: ter gelegenheid van de Algemene Vergadering van hun 'leden zonder papieren' (15/3).
- Bij de Filippino Chaplaincy in Brussel: 1 infomiddag voor Filippijnse werknemers (18/3)
- Bij ACV Gent-Eeklo: deelname aan een infoavond voor Poolse werknemers (17/4).
- Bij Abraço: deelname aan een infomiddag voor Braziliaanse werknemers (24/6)

OR.C.A. organiseerde zelf een vorming voor Equatoriaanse werknemers (26/6), die in het Spaans werd gegeven door een vrijwilligster.

Het gemiddelde aantal deelnemers aan deze sessies bedroeg een 25-tal.

2.1.2. Brochures en infomateriaal voor de doelgroep

Website

De website werd herwerkt en kan nu door het secretariaat van OR.C.A. zelf beheerd worden, wat de kwaliteit ten goede komt. De informatie op de site is uitgebreid met eigen materiaal en materiaal van anderen, en een reeks 'veelgestelde vragen'. Een aantal verhalen van werknemers werd ook op de website gezet, met een uitnodiging voor anderen om hun verhaal in te zenden. Totnogtoe is daar nog geen reactie op gekomen, maar we zullen regelmatig nieuwe verhalen uit de eigen praktijk online zetten.

Rechtengids

Van de 10.000 exemplaren van de rechtengids die eind 2006 gedrukt werden, waren er eind 2007 8500 verspreid. OR.C.A kreeg veel enthousiaste reacties van gebruikers. OR.C.A. zal in 2008 verder onderhandelen met alle geïnteresseerden over een herdruk van de rechtengids.

De rechtengids werd op de website gepubliceerd.

Omwille van het grote aandeel Portugeestalingen (vooral Brazilianen) onder OR.C.A's cliënteel werd eind 2007 een Portugese vertaling van de rechtengids gemaakt en op de website geplaatst. Deze vertaling is op dit moment nog niet in gedrukte versie verkrijgbaar.

Uit Frankrijk kregen we een brochure voor werknemers zonder papieren opgestuurd door GISTI², een organisatie die ook in PICUM's³ werkgroep rond arbeid zit (zie verder). De brochure was volgens GISTI vertrokken van het voorbeeld van OR.C.A.'s rechtengids, maar heeft een veel sterkere en erg interessante syndicale inslag (met aandacht voor bijvoorbeeld het recht op staken).

Brochure rond het zelfstandigenstatuut⁴

We kregen meer en meer vragen van mensen die officieel of in de praktijk, legaal of illegaal, als zelfstandigen werkten.

Er blijken grote problemen te bestaan met schijnzelfstandigheid en de werkkrachten in kwestie zijn erg slecht geïnformeerd over het zelfstandigenstatuut. De wetgeving en de rechtspraktijk bieden bovendien weinig oplossingen voor deze problemen.

De problemen stellen zich in het bijzonder bij nieuwe EU-burgers omdat zij makkelijker legaal kunnen werken als zelfstandige dan als werknemer.

Maar er zijn ook bijvoorbeeld Braziliaanse bouwvakkers, die zonder de nodige vergunningen (professionele kaart) toch ingeschreven zijn in een Belgische sociale verzekeringsinstelling en zo vaak schulden opbouwen bij de sociale zekerheid die ze niet kunnen betalen.

Daarnaast proberen vele werkgevers hun werknemers tewerk te stellen op een manier die de schijn van zelfstandige arbeid opwekt. Ze doen dit door hen bijvoorbeeld te verplichten om valse facturen te kopen, door hen per opdracht te betalen in plaats van per uur of per dag, of door werknemers te laten uitbetalen via een collega-werknemer. Wanneer er dan controle is, wordt beweerd dat deze werknemers eigenlijk zelfstandige onderaannemers zijn. Zo probeert de werkgever zijn verantwoordelijkheid te ontlopen. Clandestiene werknemers zijn niet altijd voldoende weerbaar om de risico's van dit soort voorstellen in te schatten en ertegen in te gaan.

Anderzijds zijn er mensen zonder wettig verblijf die daadwerkelijk voor zichzelf werken en daarbij allerlei problemen ondervinden, bijvoorbeeld met klanten die niet betalen. OR.C.A. is erg terughoudend in de bijstand aan deze mensen, vooral omdat de lijn vaak erg dun wordt tussen een uitgebuite arbeidsmigrant die hulp nodig heeft en een werkgever die mee de clandestiene arbeidsmarkt draaiende houdt. Bovendien biedt de wet voor deze mensen veel minder bescherming dan voor werknemers en kunnen we daardoor ook minder concreet doen.

De nieuwe brochure verschaft informatie over het verschil tussen werknemers en werkgevers, het zelfstandigenstatuut en wat te doen bij schijnzelfstandigheid. Het doel van de brochure is zowel

- preventief: goede informatie over wat zelfstandigheid inhoudt laat mensen toe om betere keuzes te maken wanneer ze een werkaanbod krijgen.
- curatief: in geval van problemen een aantal pistes voor oplossingen aanreiken.

² GISTI: Groupe d'information et de soutien des immigrés . Zie www.gisti.org

³ PICUM: Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants, www.picum.org

⁴ 'Eigen Baas? Iets meer over zelfstandig zijn', terug te vinden op www.orcasite.be

De brochure geeft OR.C.A. de mogelijkheid om aan de clandestiene zelfstandigen die onze hulp inroepen op zijn minst iets van informatie aan te bieden.

De brochure werd vertaald in het Frans en het Engels en is te downloaden via onze website. Vanuit verschillende hulpverleningsorganisaties en de vakbond werd enthousiast gereageerd op de publicatie van de brochure. In het kader van het project rond nieuwe EU-burgers plannen we ook vertalingen in het Pools, Roemeens en Bulgaars.

2.1.3. Resultaten van de kadervorming voor sleutelfiguren

Eind 2006 werd een aantal nieuwe 'sleutelfiguren' uit verschillende etnisch-culturele gemeenschappen opgeleid om vormingen rond arbeidsrechten te geven. Het ging om mensen uit de Filippijnse, Soedanese en Ghanese gemeenschap.

Jammer genoeg hebben enkel de Filippijnse ambassadeurs uiteindelijk ook echt vormingen kunnen geven. De anderen moesten om diverse redenen verstek geven. Net als bij de vorige reeks ambassadeurs is het uiteindelijke effect van deze aanpak beperkt.

OR.C.A. blijft geloven in de aanpak om werknemers te informeren via hun eigen gemeenschap en in hun eigen taal. Zelf 'vrijwillige' ambassadeurs werven blijkt echter tot weinig resultaten te leiden.

OR.C.A. zal in 2008 de volgende methodieken verder uittesten:

- Inspelen op bestaande initiatieven en interesses binnen de gemeenschap en die proberen te versterken. Zo blijkt de samenwerking met de zelforganisatie Abraço binnen de Braziliaanse gemeenschap wél effectief te zijn.
- Vormingswerkers per gemeenschap opleiden, maar hen dan ook betalen voor hun inspanningen en overeenkomsten afsluiten met bindende engagementen. Dit is de piste die we op dit moment uittesten in het project rond nieuwe EU-burgers (zie 2.1.4.).
- Zelf weer meer de vormingen geven, maar dan bijgestaan door een professionele consulent die ons door de eigenheden van een bepaalde gemeenschap kan gidsen. Dit is de aanpak die we zullen uittesten bij de Spaanstalige gemeenschap.

2.1.4. Project rond nieuwe EU-burgers

Dit project wordt onder de titel 'Nieuwe EU-burgers op de Belgische arbeidsmarkt' gefinancierd door het Federaal Impulsfonds.

De nieuwe EU-burgers zijn voor OR.C.A. een 'uitdovende' doelgroep: velen werken nog in de illegaliteit of op zijn minst in het zwart, of in een statuut van schijnzelfstandige. Ze zitten dus in een grijze zone. Hun mogelijkheden om legaal te werken zijn nog steeds beperkt door de overgangsmaatregelen voor nieuwe EU-werknemers (knelpuntberoepenregeling). Er is nog steeds sprake van heel wat uitbuiting. Op termijn zouden ze echter allemaal zonder problemen legaal aan de slag moeten kunnen.

Maar precies daarom is deze doelgroep ook erg interessant: één van de doelstellingen van OR.C.A. is juist om clandestiene tewerkstelling waar mogelijk om te zetten in een stabiele legale tewerkstelling. Deze groep werknemers biedt de mogelijkheid om de mechanismen van zo'n evolutie te bestuderen. Dit kan ons veel leren over situaties, waarbij groepen werknemers de kans krijgen om vanuit de illegaliteit naar de legaliteit te verhuizen, en waarvoor we in de toekomst naar alle waarschijnlijkheid nog komen te staan. Bovendien vinden we het erg belangrijk om deze mensen de nodige informatie te geven opdat ze daadwerkelijk de overstap zouden maken van het zwarte circuit naar een stabiele legale tewerkstelling.

Het uitgangspunt van dit project is eigenlijk hetzelfde als bij de vorige projecten met ambassadeurs: we leiden personen uit de gemeenschappen – of personen die er erg dichtbij staan – op om informatie over arbeidsrechten onder werknemers uit de eigen gemeenschap te verspreiden. De

verkregen middelen laten ons toe om het nog professioneler aan te pakken: de consultants worden nu voor hun inspanningen betaald en zijn gebonden aan resultaten vooropgezet in een overeenkomst. Bovendien werden voor dit project partnerschappen afgesloten met Tracé Brussel, Bon vzw, en de Brusselse afdelingen van ABVV en ACV. De samenwerking met deze partners blijkt vruchtbaar en intensief en geeft het project veel meer kansen op resultaat. Bovendien worden de bereikte clandestiene werknemers via deze partnerschappen naar reguliere organisaties geïoriënteerd, wat ook perfect past binnen de activerende rol die OR.C.A. wil spelen naar die organisaties toe.

Eind 2007 werd de eerste fase van dit project uitgevoerd:

- Kandidaten werden gerekruteerd. Het gaat om een Poolse consulente, een Belgische met goede kennis van de Bulgaarse gemeenschap, en de Roemeense zelforganisatie Arthis.
- De kandidaten kregen een vorming van 4 sessies bij de verschillende partners in het project en bij UNIZO.
- Informatieve brochures werden verzameld om voor de doelgroep te vertalen.

2.1.5. Verspreiden van informatie via radiostations

Ook dit project past binnen de filosofie van het verspreiden van informatie via de eigen taal en kanalen van de gemeenschappen. In aanvulling op de activiteiten rond huispersoneel kreeg OR.C.A. een budget om een radioformat aan te bieden aan radiostations die veel door werknemers zonder papieren beluisterd worden, met informatie over hun werknemersrechten.

Eind 2007 is de uitvoering van dit project in gang gezet door een vrijwilligster. Er werd gepolst naar de interesse van de radiostations in het Brusselse en die bleek groot te zijn. Er bleek wel nood aan een flexibele format die zoveel mogelijk kan worden gepersonaliseerd en ingepast in de bestaande programmering. Er wordt nu gezocht naar een goede formule van vooraf opgenomen materiaal dat door de radiostations flexibel in hun programmering kan opgenomen worden, eventueel aangevuld met een bezoek aan de studio door OR.C.A.

2.1.6. Een forum voor werknemers zonder papieren

Vanuit OR.C.A.'s missie en visie willen wij zoveel mogelijk de werknemers zonder papieren de kans geven om deel te nemen aan het debat rond werk zonder papieren. OR.C.A. heeft afgelopen jaar deelgenomen aan een aantal gesprekken en debatten waarin werknemers zelf hun bezorgdheden naar voor brachten:

- We werden uitgenodigd op een syndicale commissie van de Brusselse UDEP⁵, waar werknemers zonder papieren de vakbonden interpeleerden (27/6).
- Naar aanleiding van de regeringsvorming werden we door het Collectif des Sans-Papiers en Lutte (CSPL) in de Brusselse Begijnhofkerk uitgenodigd op een debat met politici rond regularisatie van clandestiene werknemers (4/10).
- Tijdens de bovenvermelde vorming voor Bulgaren in Gent (25/6), brachten werknemers hun reële problemen naar voor en vertelden ze hoe ze bij de vakbonden en officiële instanties voorlopig geen oplossingen konden vinden. De aanwezige vertegenwoordigers van de vakbonden bleken geschokt door wat ze hoorden en hebben zich nadien geëngageerd om de bekommernissen van deze werknemers te melden binnen hun vakbond.
- Tijdens vormingen voor de doelgroep werd steeds kort aandacht besteed aan het beleidswerk van OR.C.A.

De discussie met de doelgroep van OR.C.A. is echter nog steeds eerder ad hoc en weinig gestructureerd. Het blijkt ook niet altijd evident om over een onderwerp als arbeidsrechten te discussiëren met de doelgroep. Sommigen hebben al een zeker syndicaal bewustzijn en vinden arbeidsrechten belangrijk. Anderen hebben zulke grote directe noden – overleven, niet uitgewezen

⁵ Unie van Mensen zonder Papieren

worden naar een nog uitzichtlozere situatie – dat praten over minimumlonen en veiligheid op het werk een luxe lijkt. Bovendien zijn de verschillen tussen individuen en gemeenschappen groot.

OR.C.A heeft besloten om in de toekomst meer aandacht te besteden aan syndicale modellen en sociale acties die kunnen dienen om de doelgroep te organiseren en activeren.

Daarbij kunnen we natuurlijk niet voorbijgaan aan de zelforganisaties van mensen zonder papieren die we de laatste jaren zien ontstaan, hoe moeilijk en vol hindernissen dat proces ook loopt. Dankzij deze beweging nemen mensen zonder papieren nu al vaker deel aan debatten die hen aangaan, al gaat het dan meestal over verblijfskwesties. (Er moet wel steeds rekening mee gehouden worden dat deze collectieven slechts een deel van de mensen zonder papieren vertegenwoordigen).

2.1.7. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst

OR.C.A. heeft in 2007 haar inspanningen om de doelgroep te informeren en te sensibiliseren nog vergroot. Door ervaring en een uitbreidend netwerk komen we in contact met een grotere en meer diverse groep werknemers. We durven dan ook stellen dat we stappen blijven vooruitzetten, ook in de moeilijke opdracht om werknemers een forum te geven.

We voelen aan dat er nood is aan een dergelijk forum met werknemers zonder papieren. OR.C.A streeft ernaar dat de informatie die we geven, als relevant wordt ervaren. We willen dat de werknemers het gevoel krijgen dat onze beleidsvoorstellen ook werkelijk iets betekenen voor hen. Tenslotte willen we aan andere organisaties en instanties een correct beeld kunnen geven van de noden en wensen van werknemers zonder papieren, of beter nog, hen rechtstreeks met hen in contact brengen.

Er is duidelijk nood aan echt syndicaal werk met werknemers zonder papieren. OR.C.A. kan daarin een belangrijke rol spelen, ondermeer door de vakbonden meer inzicht te verschaffen in de eigenheden van deze werknemers en de manieren om hen te organiseren. Dit veronderstelt dat we zelf ook meer investeren in basiswerk en we de stem van de werknemers zelf moeten laten klinken. Bovendien wil OR.C.A ervoor zorgen dat de vakbonden nog veel meer in contact met deze werknemers worden gebracht, zodat er een rechtstreekse uitwisseling kan ontstaan.

Dit aspect van de vertrouwenswerking met de doelgroep moet een gerichte doelstelling zijn van de werking van OR.C.A. in de toekomst.

2.2. Versterking andere actoren

Naast de rechtstreekse vorming van de doelgroep, is het erg belangrijk ook alle andere relevante actoren te informeren en te ondersteunen. Op die manier worden de werknemers zonder papieren via verschillende kanalen over hun rechten geïnformeerd en gesteund bij het afdwingen van hun rechten. Volgende activiteiten die we in 2007 organiseerden kunnen onder deze noemer geplaatst worden:

2.2.2. Infosessies rond werk zonder papieren

Er werden verschillende introductiesessies gegeven over werken zonder papieren. De sessies waren vooral gericht op hulpverleners, maar waren toegankelijk voor een ruimer publiek. Deze sessies waren informatief (welke arbeidsrechten en hoe ze afdwingen) en sensibiliserend (wat is de realiteit van werknemers zonder papieren en wat zijn de gevolgen van het huidige beleid). Ze werden gegeven:

- Voor diversiteitsconsulenten van het ACV in januari (11/1).
- Bij de Foyer in het kader van een Brussels Platform in maart (18/3).
- Voor militanten van ABVV-West-Vlaanderen tijdens een syndicale vorming ter gelegenheid van een uitwisseling met Latijns-Amerikaanse vakbondsmensen in oktober (25/10).

- Op de Vrouwendag van 11 november in Gent
- De vorming in het kader van het project rond nieuwe EU-burgers werd naast de consultants bovendien bijgewoond door hulpverleners vanuit de verschillende partners en uit de centra voor hulp aan slachtoffers van Mensenhandel. OR.C.A. gaf tijdens één van die sessies vorming over werknemersrechten ongeacht de status van de werknemers en het verschil tussen werknemers en zelfstandigen (4 sessies in november en december).

De vormingen werden gegeven op vraag van anderen of pasten binnen een welomlijnd project.

Daarnaast hebben we ook verschillende organisaties benaderd voor een informatief gesprek over OR.C.A. en over arbeidsrechten voor werknemers zonder papieren, soms naar aanleiding van andere activiteiten.

OR.C.A. werd uitgenodigd om te komen spreken op verschillende buitenlandse evenementen: in Polen, Duitsland, Nederland. Deze uitnodigingen hebben we echter afgewezen omwille van de grote tijdsinvestering die ermee gepaard ging. OR.C.A. is een nationale organisatie en heeft geen ambitie om uitgebreid internationale fora te gaan bezoeken. We hebben wel deelgenomen aan een internationaal academisch seminarie rond werknemers zonder papieren en de Europese richtlijn voor werkgeverssancties (zie hoofdstukken 4 en 5) bij CEPS in Brussel.

OR.C.A. werd door een hele reeks organisaties uitgenodigd om haar expertise in te brengen in verschillende platforms. Een lijst van deze platforms is terug te vinden in hoofdstuk 4.

2.2.3. Andere ondersteuning

- Hulp aan eerstelijnsdiensten en vrijwilligers in verband met concrete hulpvragen: de statistieken hierover zijn inbegrepen in de statistieken van de helpdesk (zie punt 3., grafiek a)). Ook overheidsinstanties doen beroep op OR.C.A. Onder de vraagstellers bevonden zich:
 - Advocaten
 - CAW's
 - Het Fonds voor Arbeidsongevallen
 - Centra voor hulp aan slachtoffers van mensenhandel
 - Onthaalbureaus
 - Werkgevers: particulieren maar ook bijvoorbeeld dienstenchequebedrijven
 - Artsen zonder Grenzen
 - Straathoekwerkers
 - En anderen
- De helpdesk wordt regelmatig geconsulteerd door studenten die een werkstuk maken over werk zonder papieren. Ook thesisstudenten deden een beroep op de expertise van OR.C.A.
- De expertise van OR.C.A wordt ook gewaardeerd door wetenschappelijke onderzoekers. Een aantal van hen contacteerde OR.C.A. voor informatie.
- OR.C.A organiseerde gesprekken met andere sociale organisaties rond het aanbod en de mogelijkheden van OR.C.A. Soms ging het ook om een uitwisseling van informatie.

2.2.4. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst

OR.C.A.'s vormingen worden goed onthaald. Ons vormingsaanbod is echter nog onvoldoende gestructureerd en we hebben nog geen vast curriculum van vormingen; ze worden meestal op vraag gegeven. In de toekomst willen we bekijken hoe we vaste kadervorming kunnen organiseren via dewelke we onze expertise op een structurele manier kunnen doorgeven.

2.3. Helpdesk en dienstverlening concrete cases

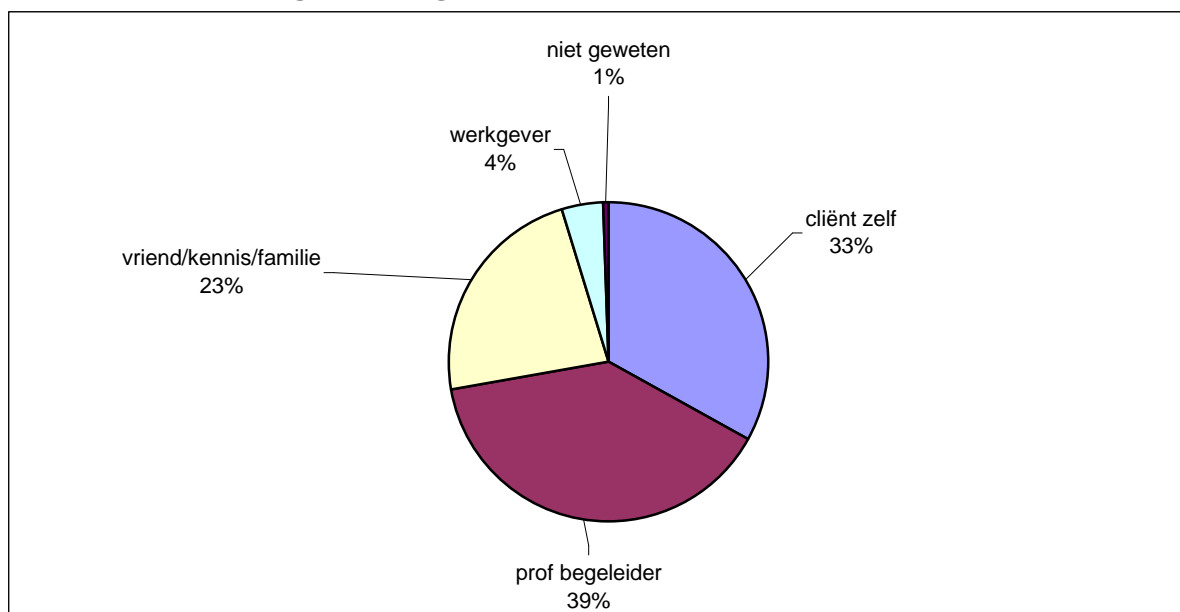
2.3.1. Cijfers van de helpdesk

Het aantal oproepen is in het voorbije jaar bijna verdubbeld tegenover 2006.

In de onderstaande grafieken wordt het percentage aangegeven van het totaal aantal vragen (192), per type vraagsteller, per nationaliteit en woonplaats van de betrokken werknemer(s) en per sector en plaats van tewerkstelling.

Van een aantal oproepen is de informatie onvolledig, hiermee moet rekening worden gehouden bij het interpreteren van onderstaande cijfers en tabellen.

Grafiek nr. 1: Hoedanigheid vraagsteller

Commentaar: Er is een vrij goed evenwicht tussen het aantal vragen dat aangebracht werd door professionele begeleiders, mensen uit de omgeving van de cliënten en de cliënten zelf. Jaarlijks verandert deze grafiek; in het eerste jaar kregen we vooral oproepen van professionele begeleiders, vorig jaar waren het vooral cliënten die OR.C.A. rechtstreeks contacteerden.

- We hebben het gevoel dat meer en meer sociale diensten en hulporganisaties ons weten te vinden. Dat is een gunstige evolutie, vermits OR.C.A. vooral anderen wil activeren in verband met rechten van werknemers zonder papieren.
- We horen daarnaast dat ons adres nog steeds onder werknemers onderling wordt doorgegeven.
- Opmerkelijk is dat we afgelopen jaar ook meerdere werkgevers aan de lijn kregen. Hun vragen gingen over risico's en (il)legaliteit van de tewerkstelling, over hoe ze zo verantwoord mogelijk met de tewerkstelling konden omgaan, over hoe ze hun werknemer konden helpen bij zijn of haar regularisatieaanvraag, enzovoort.

Grafiek nr.2: Herkomst werknemers

Herkomst	Aantal werknemers
Latijns-Amerika	39
Noord-Afrika	25
Nieuwe EU	16
Afrika sub-Sahara	15
Azië	11
Ex-USSR	6
Balkan	5
Midden-Oosten	3
Spanje	2
USA	1
onbekend	31
Totaal	154

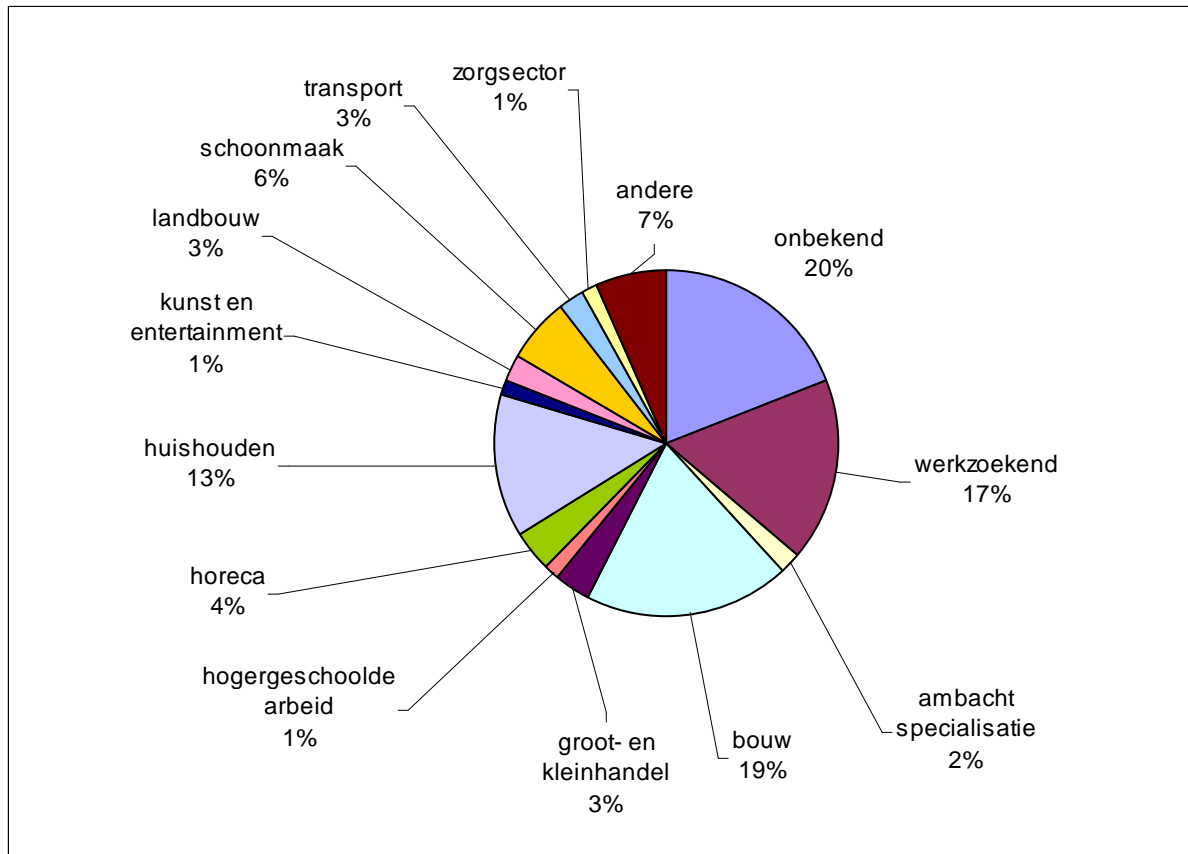
Commentaar: In tabel nr. 1 worden de nationaliteiten gegroepeerd, vermits het cliënteel van OR.C.A. steeds diverser wordt. We bereikten in 2007 al 42 verschillende nationaliteiten.

- Net als in 2006 bleven de Brazilianen (22%, 34 van de 39 Latijns-Amerikaanse werknemers) de grootste groep, gevolgd door de Marokkanen (11%, 17 van de 25 Noord-Afrikaanse cliënten).
- Het is opvallend dat er heel wat Afrikaanse cliënten waren, die afkomstig waren uit heel verschillende landen (de groep 'Afrika Sub-Sahara' bevat 13 verschillende nationaliteiten).
- 5 van de 11 Aziatische cliënten waren afkomstig uit Nepal en Tibet.
- Alle cliënten onder 'Midden-Oosten' waren afkomstig uit Turkije.
- Af en toe kregen we ook vragen van werknemers afkomstig uit landen die gewoonlijk niet als herkomstlanden van mensen zonder wettig verblijf gezien worden, zoals de VS en Spanje.

Enkel cliënten waarvan we de afkomst met zekerheid kennen, hebben we met hun nationaliteit opgenomen in deze grafiek. Van cliënten die ons via de website contacteerden kennen we de nationaliteit bijvoorbeeld vaak niet. We vermoeden wel dat ook de groep met een 'onbekende' afkomst erg divers is.

We verwachten dat het aandeel van de nieuwe EU-burgers in 2008 zal stijgen omdat we specifieke vormingen voor hen zullen organiseren. Indien de overgangsmaatregelen voor toegang tot de arbeidsmarkt voor deze werknemers echter opgeheven worden, zal deze doelgroep voor OR.C.A. uitdoven (de meesten zullen immers legaal aan de slag kunnen). Ook naar de Spaanstalige Latino's plant OR.C.A. in 2008 extra inspanningen.

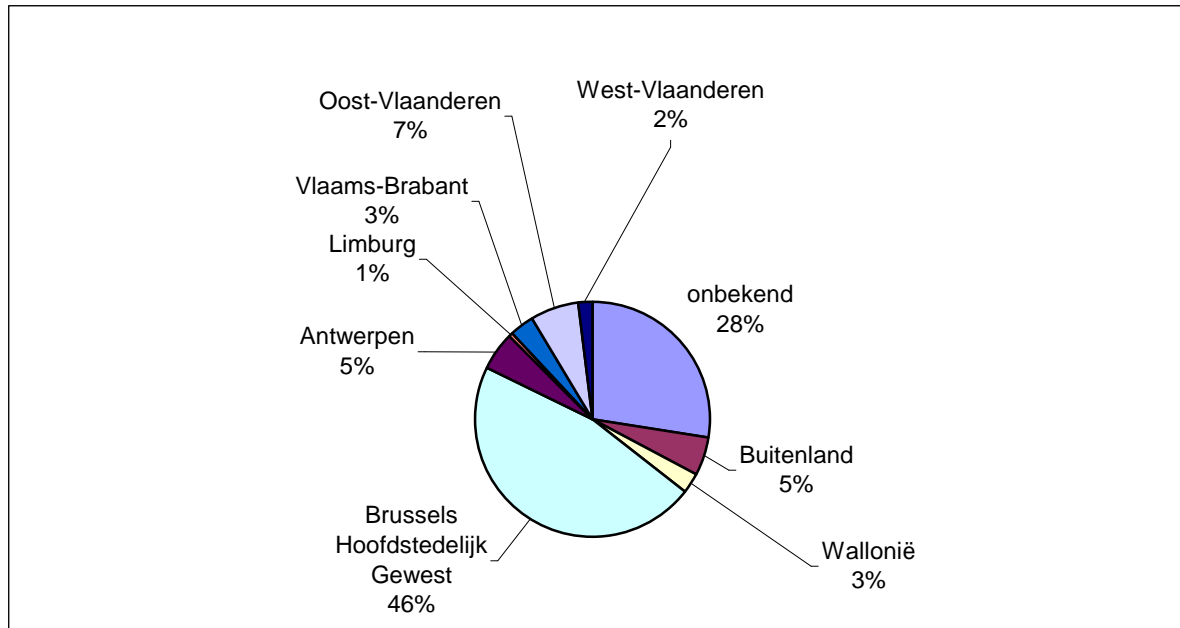
Grafiek nr. 3: Sector tewerkstelling

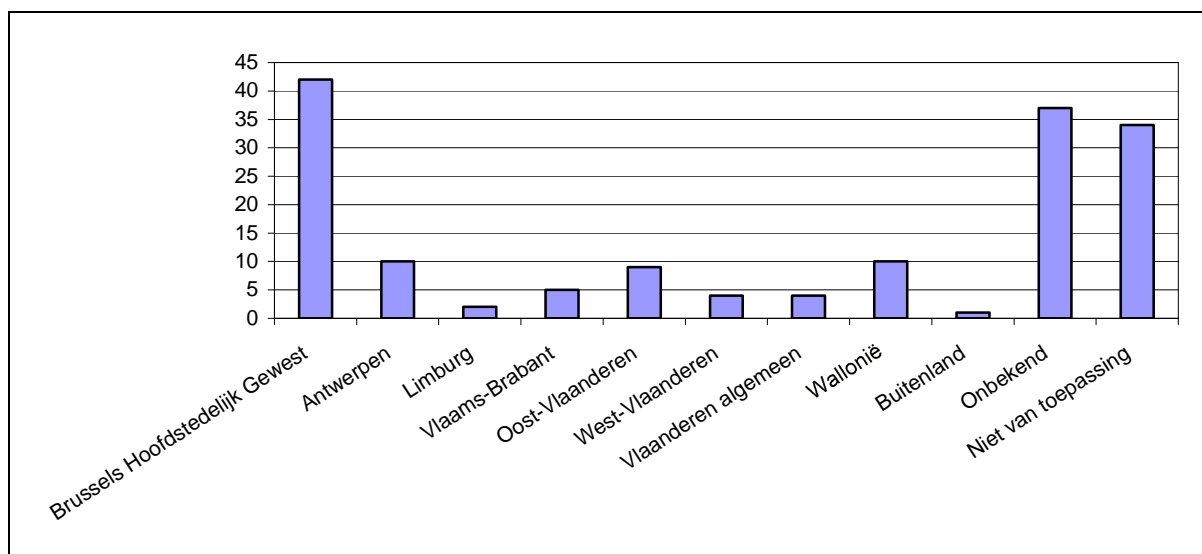
Commentaar: Ook hier zet de diversificatie zich door.

- De Brusselse stedelijke context waarin OR.C.A. werkt, blijft wel duidelijk: 19% van de mensen die ons in 2007 contacteerden werkte in de bouw, 13% in het huishouden, 6% in de professionele schoonmaak.
- Slechts 3% werkt in de landbouw, terwijl uit informatie blijkt dat deze sector voor werknemers zonder papieren toch ook een erg belangrijke werkgever is.
- Het aantal huishoudsters, normaal een erg geïsoleerde groep, dat ons contacteerde is duidelijk gestegen. OR.C.A wil extra inspanningen leveren voor huispersoneel omdat het omwille van hun isolement uitermate moeilijk is om rechten af te dwingen.
- In verband met de schoonmaaksector hebben we contact gelegd met de vakbonden, die in 2008 een campagne voeren rond de arbeidsomstandigheden in die sector.

Grafiek nr. 4: Woonplaats Werknemers

Grafiek nr. 5: Plaats tewerkstelling

Commentaar: Het is nuttig om grafieken 4 en 5 samen te lezen.

- Er moet wel opgemerkt worden dat sommige werknemers meerdere keren zijn opgenomen in grafiek 5 omdat ze aangaven op meerdere plaatsen gewerkt te hebben.
- De groep 'niet van toepassing' in dezelfde grafiek betreft de werknemers die aangaven werkzoekend te zijn, en dus geen plaats van tewerkstelling konden opgeven.
- Brussel neemt in beide grafieken opnieuw de belangrijkste plaats in. Van de 128 werknemers die in de oproepen aan de helpdesk vermeld werden, werkte 33% in Brussel, 27% in één of andere Vlaamse provincie of in 'Vlaanderen in het algemeen', en 8% in Wallonië. Van 29% kennen we de plaats van tewerkstelling niet.

Grafiek nr. 6: Thema Vraag

Thema vraag	Aantal vragen
legaal werk	38
achterstallig loon	38
arbeidsongeval	8
algemene vraag naar rechten	7
rechten bij / na wit werk	7
opleiding	5
opvolgen klacht inspectie	5
omgaan met illegale tewerkstelling	4
ontslag	4
vraag naar werk	4
uitbuiting algemeen	4
problemen als zelfstandige	4
Problemen in legale arbeidssituatie	3
vrijwilligerswerk mzp	3
mensenhandel	3
minimumloon	3
administratieve procedures werkvergunningen	3
problemen met vergunningen	3
risico's werkgever	2
andere	12
infovraag	26
vraag onbekend	1

Commentaar: Deze grafiek geeft het aantal vragen per thematiek weer. Sommige dossiers gingen over meerdere thema's, we hebben alle thema's in de grafiek opgenomen die initieel gesteld werden. Vaak kwamen er nog andere thema's naar boven bij de verdere opvolging van een dossier (bv. bij een zaak van achterstallig loon komt vaak ook ontslag zonder opzegvergoeding voor). Deze thema's zijn niet in de grafiek opgenomen.

- De vraag in verband met achterstallig loon bleef een koploper. Het gebeurt erg frequent dat werknemers slechts gedeeltelijk of helemaal niet betaald worden. Hoewel haast nooit het minimumloon wordt betaald, stellen de meeste werknemers zich daar geen vragen over. Meestal vragen ze enkel dat het afgesproken bedrag zou uitbetaald worden. Soms vragen ze dat ook overuren zouden uitbetaald worden, hoewel dat van tevoren met de werkgever niet was afgesproken.

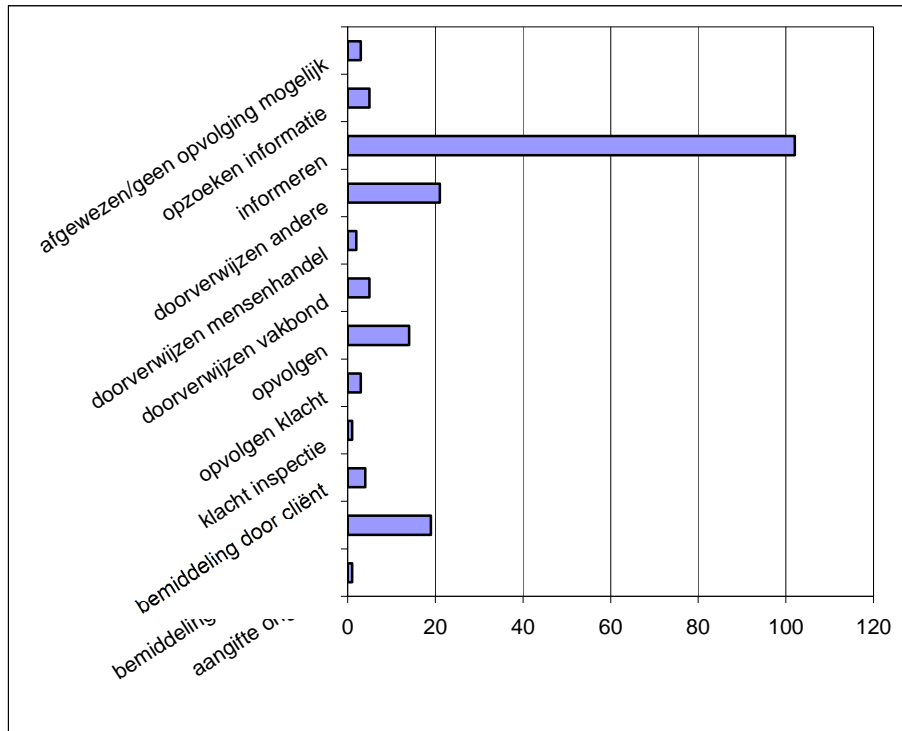
Irina werkte als inwonende huishoudhulp bij een rijke Brusselse familie. Haar normale werkdag liep van 8.30 's morgen tot 9 uur 's avonds, met anderhalve dag vrij in het weekend. Hiervoor kreeg ze 800 € per maand, plus kost en inwoon. Heel vaak moest ze 's avonds doorwerken, wanneer er gasten werden uitgenodigd voor het diner. Dat kon soms duren tot 1 uur 's avonds. Deze overuren werden nooit betaald. Irina had 11 maanden voor deze familie gewerkt, waarin ze 15 dagen vrijaf had moeten nemen omdat ze met een overbelaste schouder zat. Irina wilde haar werkgever nu de overuren laten betalen, en een bijdrage in de medische kosten: omdat ze geen tussenkomst van het ziekenfonds had kunnen genieten (er werden immers geen sociale zekerheidsbijdragen betaald), en omdat volgens haar de overbelaste arm een gevolg was van de veel te zware werkdruk. We legden haar uit dat ze voor de verdere behandeling van haar arm beroep kon doen op Dringende Medische Hulp, want ze had nog steeds last. Irina zei dat ze niet naar de dokter wilde gaan, omdat die haar zou zeggen dat ze een tijdje niet mocht werken.

OR.C.A. heeft naar haar werkgeefster gebeld, die weigerde ons als bemiddelaar te aanvaarden – Irina moest zelf maar haar verhaal doen, maar die durfde niet meer terug naar de familie. De werkgeefster beweerde dat 'ze zich niets te verwijten had, want ze had Irina nooit geslagen en zij kon altijd weg als ze dat wenste'. In 2008 hebben we klacht ingediend tegen deze werkgever.

- Vragen rond 'administratieve procedures werkvergunningen' handelden over de procedure om een arbeidskaart te bekomen (meestal voor nieuwe EU-werknemers).
- 'Problemen met arbeidsvergunningen' handelden over werkgevers die misbruik maken van een arbeidskaart of het bekomen ervan bemoeilijken. Bijvoorbeeld: we kregen een oproep over een groep Turkse werknemers met arbeidskaart B die geen loon ontvingen, maar niets durfden te ondernemen omdat ze dan hun arbeidskaart (en verblijfsvergunning) dreigden te verliezen. Een andere vraag handelde over een Poolse schijnzelfstandige die zijn papieren niet in orde kon brengen omdat hij zijn inkomsten moest aantonen, en zijn werkgever/opdrachtgever hem weigerde te betalen... omdat hij geen papieren had!
- Vragen onder de noemer 'mensenhandel' handelden over cases die OR.C.A. doorstuurde naar de centra voor hulp aan slachtoffers van mensenhandel. Dat doen we in gevallen van zwaar misbruik waar we denken dat het statuut van slachtoffer mensenhandel gerechtvaardigd is en het meeste soelaas kan bieden: bijvoorbeeld omdat de werknemer met een breed scala aan problemen zit (huisvesting verloren samen met de job, psychische problemen, bedreigingen vanwege de werkgever, enzovoort). Het statuut van slachtoffer van mensenhandel biedt een uitgebreide bescherming en begeleiding die mensen uit een vicieuze cirkel van misbruik en precariteit kan halen. Helaas wordt het statuut maar zelden toegekend en is het doorslaggevende criterium naar ons aanvoelen soms eerder het belang van het onderzoek dan de nood van het slachtoffer.
- De oproepen onder de noemer 'opvolgen klacht' waren vaak werknemers die al bij een centrum voor slachtoffers van mensenhandel waren gepasseerd, maar die het statuut van slachtoffer niet hadden gekregen. OR.C.A. werkt in dit soort zaken samen met Pag-Asa⁶, dat mensen naar ons doorstuurt indien ze denken dat er eventueel nog arbeidsrechten kunnen afgedwongen worden voor deze werknemers. De taak van OR.C.A. bestaat er in om een advocaat of vakbond bereid te vinden om de zaak op te volgen en zich burgerlijke partij te stellen.
- Infovragen zijn vragen die geen betrekking hebben op een specifieke werksituatie. Het ging dan om studenten, onderzoekers, hulpverleners die bijvoorbeeld werkten aan een informatiebrochure of journalisten (vragen om interviews zijn niet opgenomen in deze cijfers).

⁶ Pag-Asa : Centrum voor Hulp aan Slachtoffers van Mensenhandel in Brussel. Andere Centra zijn Sürya (Luik) en Payoke (Antwerpen)

Grafiek nr. 7: Stappen genomen in cases opgestart in 2007

Commentaar: Grafiek nr. 7 geeft een overzicht van het aantal keren dat we verdere stappen ondernamen naar aanleiding van een hulpvraag. In sommige dossiers werden er uiteraard meerdere stappen genomen. Die werden allemaal meegeteld. De cases in deze grafiek handelen enkel over hulpvragen die in 2007 binnenkwamen. Er waren ook nog een aantal lopende zaken uit 2005 en 2006. Deze zijn terug te vinden in de grafiek hieronder.

- 'Informeren' gebeurde eigenlijk bij elke hulpvraag, en was in meer dan de helft van de hulpvragen (102) voldoende of de enige stap die van OR.C.A. verwacht werd. Enkel voor hulpvragen waar informeren voor OR.C.A. de enige stap was, is dit als stap opgenomen in deze grafiek.

- In een aantal gevallen is enkel 'opvolgen' genoteerd. Dat zijn zaken waarin van OR.C.A. niet enkel informatie maar ook een tussenkomst werd gevraagd. In sommige gevallen vond ook een afspraak met de werknemer plaats. In deze zaken zijn echter (nog) geen concrete verdere stappen genomen.

- Voor de cases van 2007 valt het op dat er slechts 1 klacht werd ingediend bij de inspectie. Deze klacht werd ingediend om de werkgever te identificeren die verantwoordelijk was voor een arbeidsongeval. In 2007 werden er wel 5 klachten ingediend bij de inspectie in verband met hulpvragen die initieel werden gesteld in 2006 (zie Grafiek nr.8). De mogelijkheid om een klacht in te dienen werd steeds uitgelegd aan werknemers. Daar werd bij vermeld dat de uitkomst van zo'n klacht onzeker is en de procedures lang kunnen duren. Een officiële klacht is dan ook in de meeste gevallen een tweede stap als meer informele methodes niet werken.

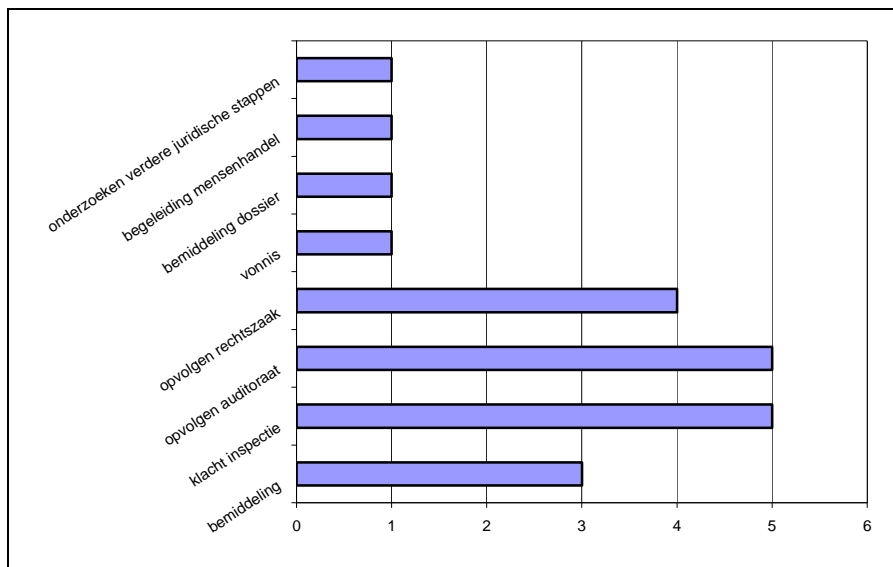
- Er werd in 19 zaken bemiddeld door OR.C.A. of door een hulpverlener die OR.C.A. contacteerde, meestal in het geval van achterstallig loon. In 4 zaken verkoos de cliënt eerst zelf nog een bemiddeling te proberen, gewapend met de informatie van OR.C.A.

- In een aantal zaken was een antwoord op een vraag erg moeilijk, zelfs informatie geven of doorverwijzen. Zo waren er bijvoorbeeld twee disputen tussen eigenaars/huurders van een winkel en een migrant zonder wettig verblijf, die ten einde raad probeerde om als kleine zelfstandige iets bij te verdienen. In beide gevallen eiste de officiële eigenaar het pand van de zaak op en waren er geen bewijzen dat de migrant het pand huurde of de winkel uitbaatte. De voorbeelden tonen

nogmaals de gevaren aan voor wie zich laat verleiden tot een of andere vorm van zelfstandige arbeid in de illegaliteit, vooral als er in de realiteit een relatie van afhankelijkheid bestaat tegenover de opdrachtgever.

Wat opvalt is dat heel wat werknemers zich voorbereiden op eventuele problemen met een werkgever: ze komen naar OR.C.A. met zorgvuldig genoteerde werkuren, foto's en telefoongesprekken opgenomen op een gsm, enzovoort. Dat is zeker zo bij de Braziliaanse werknemers in de bouw. Het is mogelijk dat het sensibiliserende werk van OR.C.A. en andere organisaties zijn vruchten begint af te werpen. Maar we kunnen deze vaststelling zeker niet veralgemenen: heel wat werknemers kennen nog steeds enkel de voornaam of zelfs alleen de bijnaam van hun werkgever, ze kennen het adres niet van de plaats waar ze gewerkt hebben, enzovoort.

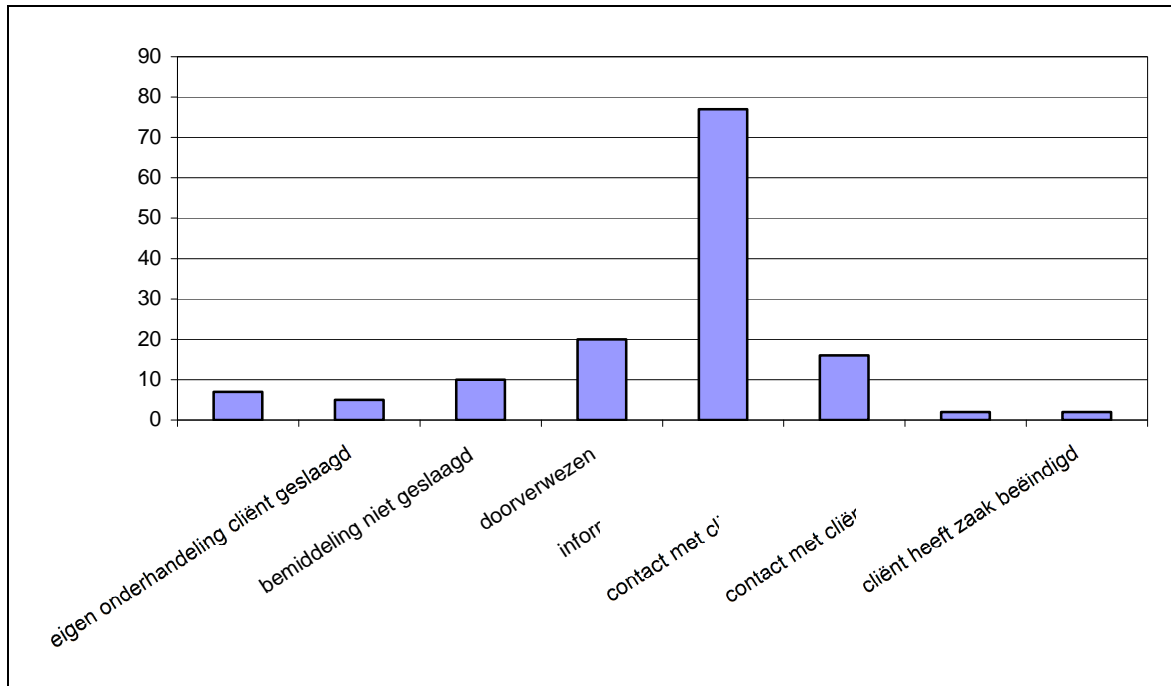
Grafiek nr. 8: stappen genomen in cases opgestart in 2005/2006

Commentaar: De meeste nog lopende zaken betreffen zaken die door het arbeidsauditoraat worden onderzocht of voor de rechtbank hangende zijn. We hebben nog geen echte uitspraken gehad in verband met de klachten zelf.

- In één zaak werd een vonnis uitgesproken zonder dat OR.C.A op de hoogte werd gesteld. We wijten dit aan de nalatigheid van de advocate. Er werd in deze zaak enkel een boete opgelegd voor het niet beantwoorden van de convocaties van de inspectie.
- In twee zaken van arbeidsongevallen werd de uitspraak verdaagd wegens de 'complexiteit van de zaak' en wilde men de uitkomst van lopende onderzoeken afwachten.
- Eén afgesloten zaak uit 2005 kreeg een vervolg omdat de cliënt was opgepakt en werd bedreigd door zijn werkgever omwille van zijn verklaringen aan de politie. De man was op het moment dat hij ons contacteerde in begeleiding bij een centrum voor slachtoffers van mensenhandel en vroeg of hij ons mocht vernoemen in zijn verklaringen.

Grafiek nr. 9: Hulpvragen gesteld in 2007 beëindigd: 92%

Commentaar: Het is opvallend dat 92% van de hulpvragen gesteld in 2007 als 'afgehandeld' beschouwd kunnen worden. Dat heeft alles te maken met het geringe aantal cases waar een officiële procedure voor werd opgestart. In andere zaken sluiten we het dossier immers af nadat we drie maand niets meer van de cliënt hebben gehoord (waar dat wel verondersteld werd).

- Zaken waarin actie heeft geleid tot een resultaat, waarin gericht en efficiënt werd doorverwezen of informatie werd gegeven, worden beschouwd als zaken waarin OR.C.A. het beoogde resultaat haalde. Op die manier beschouwd, werd 64% van de zaken met 'succes' beëindigd, een gelijkaardig cijfer met vorig jaar.

- Wat vooral bemoedigend is, is het veel grotere aantal geslaagde bemiddelingen. Soms heeft OR.C.A. zelf bemiddeld, soms werd de bemiddeling gevoerd door een hulpverlener ondersteund door OR.C.A. In een aantal gevallen koos de cliënt er na de informatie door OR.C.A. voor om zelf nog eens met de werkgever te onderhandelen, vaak met de boodschap dat er al een organisatie was gecontacteerd die de zaak verder zou opvolgen. Indien we al die bemiddelingen samentellen, werd er in 12 van de afgesloten dossiers op deze manier resultaat behaald, in 10 dossiers mislukte het. In 2 andere dossiers mislukte de bemiddeling eveneens, maar worden nog verdere stappen overwogen.

Het 'succes' van de bemiddelingsstrategie kan volgens ons moeilijk gemeten worden aan de hoogte van de sommen: enkele honderden euro's betekenen voor werknemers zonder papieren in een precare situatie immers een wereld van verschil. Het is wel zo dat kleine bedragen makkelijker te recupereren lijken dan grotere.

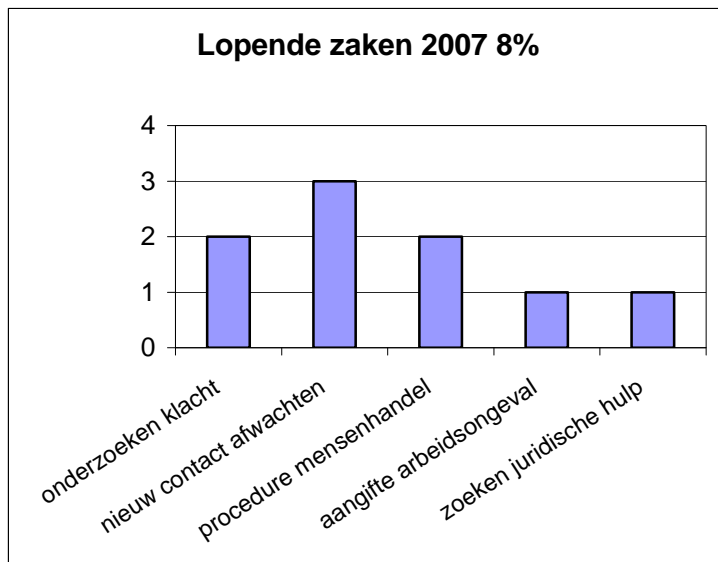
De slaagkansen voor een bemiddeling werden ook duidelijk vergroot wanneer klanten van de werkgever konden worden aangesproken. De angst om klanten en dus geld te verliezen, is blijkbaar groter dan de angst voor inspectie en vervolging.

- Samen met het succes van de bemiddelingen, stellen we bij de nog lopende officiële procedures wel vast dat deze voor werknemers zonder papieren erg zwaar uitvallen. We blijven moeilijkheden hebben om gespecialiseerde advocaten te vinden. Daarnaast begrijpen onze cliënten niet altijd waarom procedures lang blijven aanslepen. Een aantal advocaten maakte in de door

OR.C.A. opgevolgde dossiers ook duidelijke fouten, wat het vertrouwen in deze procedures niet vergroot.

Eén 'officieel' dossier kon met succes worden afgesloten : een werknemer met een schriftelijk contract, werd door de curator aanvaard als schuldeiser, en kon uit het Fonds voor Sluiting van Ondernemingen 1059,66 € (nettoloon) recupereren. De echte werkgever, die naar alle waarschijnlijkheid een frauduleus failliet organiseerde, ontsprong daarmee wel de dans.

Grafiek nr. 10: Hulpvragen gesteld in 2007 nog lopende 8%

Commentaar:

- Zaken waarin de 'klacht onderzocht wordt' zijn dossiers die bij de inspectie of het arbeidsauditoraat liggen en waar we de resultaten van dat onderzoek afwachten.
- 'Nieuw contact afwachten' betreft zaken waar eind 2007 nog werd afgewacht of de cliënt opnieuw contact zou zoeken. Van zodra drie maanden zijn verlopen sinds het laatste contact, worden deze dossiers afgesloten.
- In één zaak, waar de cliënt al een klacht had ingediend voor het contact met OR.C.A., zijn we nog op zoek naar juridische bijstand om de burgerlijke rechten van de cliënt te vrijwaren.
- 2 zaken uit 2005 zijn nog steeds niet afgerond. Van één dossier hebben we de opvolging in handen van de advocaat van de cliënt gelegd en hebben we geen contact meer. Het andere dossier gaat om een zwaar arbeidsongeval dat we nog steeds van nabij volgen. Van de 20 lopende zaken uit 2006 zijn er 5 dossiers afgesloten. In één zaak ging het om een succes (zie boven, recuperatie loon uit failliet), de vier andere werden afgesloten omdat het contact met de cliënt verloren ging.

2.3.2. Het fonds voor juridische bijstand

In het jaarverslag 2006 van OR.C.A werd reeds de moeilijkheid aangehaald om adequate juridische bijstand te vinden. Naar aanleiding daarvan werd een juridisch fonds opgericht, dat wordt gevuld door particuliere giften. Eind 2007 zat in het juridische fonds 1.235,14 €. Dit is nog niet voldoende om advocatenkosten te kunnen betalen, maar kan wel dienen om een aantal juridische kosten voor te schieten. Er werden een aantal leningen aan cliënten toegekend door de raad van bestuur. Deze leningen werden echter nog niet opgenomen door de cliënten.

2.3.3. De organisatie van de helpdesk

Sinds 2007 werkt OR.C.A. met een vast registratieformulier, wat de volledigheid van de intakegesprekken en de eenvormigheid van de beschikbare informatie ten goede komt. Cliënten voor wie we tussenbeide komen, tekenen een 'opdracht aan OR.C.A.' waarin zij de verantwoordelijkheid op zich nemen voor de informatie waarop OR.C.A. zich baseert, en waarin OR.C.A. zich engageert om enkel op vraag van de cliënt te handelen.

Zowel het intakeformulier als het opdrachtformulier komen van pas bij de verdere behandeling van dossiers, ook bij bijvoorbeeld doorverwijzingen naar de inspectie (soms gebruiken we het intakeformulier ook als klachtenformulier).

In 2007 konden we opnieuw beroep doen op een aantal geëngageerde vrijwilligers, vooral voor vertaalwerk en voor directe contacten met cliënten en werkgevers. Hierdoor konden we een aantal mensen veel gericht van dienst zijn. Soms hadden deze vrijwilligers al eigen 'cliënten', die ze meebrachten naar OR.C.A. zodat ze hen van dienst konden zijn omkaderd door een officiële organisatie. Dat gaf henzelf ook een verhoogd gevoel van veiligheid: niet alle werkgevers zijn immers even voorkomend. De vrijwilligers ondertekenden de visietekst en de ethische code van OR.C.A. en hebben een officieel vrijwilligerscontract.

2.3.4. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst

De dienstverlening ontwikkelde zich in dezelfde zin als in 2006: het aantal hulpvragen verdubbelde bijna, en de vragen werden diverser qua herkomst en onderwerp. De draagkracht van het secretariaat werd iets uitgebreid door de hulp van verschillende vrijwilligers.

Ook in 2008 zal de groei zich wellicht doorzetten, onder andere via een aantal op stapel staande vormingsprojecten. Een betekenisvolle uitbreiding van de helpdesk is echter enkel mogelijk mits personeelsuitbreiding.

Daarnaast blijven we ernaar streven om hulpverleners die ons contacteren advies te geven, opdat ze zelf de nodige actie kunnen ondernemen. Een gestructureerd vormingsaanbod zou in de toekomst de capaciteiten moeten vergroten van eerstelijnsorganisaties om zelf vragen in verband met arbeidsrechten succesvol op te lossen.

Anderzijds blijven we geloven in het nut van de 'tweesporenwerking' die OR.C.A. aanhoudt (zowel dienstverlenend als structureel werk). We hebben immers nog steeds heel wat bij te leren over de realiteit op het terrein en halen onze expertise en legitimiteit voor het overgrote deel uit onze rechtstreekse terreinervaring. Bovendien bestaat er voor OR.C.A.'s helpdesk vooralsnog geen alternatief dat op dezelfde manier expertise verzamelt over arbeidsrecht in combinatie met vreemdelingenrecht.

3

SAMENWERKING MET DE VAKBOND

Omwille van het uitzonderlijk belang dat we hechten aan deze samenwerking, wordt ze opgenomen in een apart hoofdstuk. Een aantal activiteiten die samen met de vakbonden werden uitgevoerd, zijn al genoemd onder hoofdstuk 2). Relaties met andere stakeholders zijn ondergebracht onder hoofdstuk 4).

3.1. Regelmatig overleg en samenwerking

Er is een goed en continu contact met zowel ACV als ABVV, vooral via de verantwoordelijken voor de diversiteitswerking in Vlaanderen en Brussel. Voor de opvolging van punctuele zaken verloopt OR.C.A.'s contact met de vakbonden via hen. Dat kan gaan over: het zoeken van de juiste contactpersoon binnen de vakbonden voor een bepaalde vraag, het aftoetsen van ideeën voor nieuwe projecten, het signaleren van problemen die werknemers zonder papieren ondervinden bij hun contacten met een vakbond, enzovoort.

In projecten worden er concrete samenwerkingsverbanden afgesloten met de vakbonden. Deze projecten worden ook door hen regelmatig geciteerd en dus naar waarde geschat. Dat is met name het geval voor het project rond nieuwe EU-burgers, waarin we een formele overeenkomst hebben gesloten met ABVV Brussel en ACV Brussel-Halle-Vilvoorde. De hieruit voortvloeiende samenwerking bleek een basis voor een meer structureel contact en overleg met deze regionale afdelingen van de vakbonden.

Voor het beleidswerk is het contact met de vakbonden cruciaal. De christelijke vakbond heeft inzake migratie een taakverdeling met het ACW (arbeidsmigratie wordt opgevolgd door ACV, regularisatie eerder door ACW). De contacten rond beleidskwesties met de christelijke zuil lopen dus regelmatig via beide organisaties.

Contacten met Franstalige afdelingen van de vakbonden verlopen soms rechtstreeks maar meestal via CIRE⁷, dat een nauwe band heeft met de vakbonden rond het migratiethema.

3.2. Groeiende aandacht en toegankelijke diensten

3.2.1. Groeiende aandacht

Net als in 2006 hebben beide vakbonden in 2007 openlijk steun gegeven aan de strijd voor meer rechtsbescherming voor werknemers zonder papieren. Bovendien steunen de vakbonden de acties van het Forum Asiel en Migraties (FAM)⁸ rond regularisatie.

- In de memoranda voor de federale verkiezingen van ABVV en ACV werd het volgende gesteld in verband met mensen en werknemers zonder papieren:
 - o ABVV: de sociale partners moeten nadenken over een regularisatie via werk en er is een snelle regularisering nodig van slachtoffers van mensenhandel wat betreft verblijf en arbeidsrechten. De VN-Conventie rond Arbeidsmigranten moet geratificeerd worden. De steun aan de eisen van het FAM werden herhaald.
 - o ACV stelde dat in een getrappt systeem (eerst eigen werknemers, dan Europese werknemers, vervolgens niet-Europeanen in knelpuntberoepen) over nieuwe arbeidsmigratie kan nagedacht worden, maar dat dit niet ten koste mag gaan van

⁷ [Coordination et Initiatives pour et avec les Réfugiés et Étrangers](#). Zie www.cire.irisnet.be.

⁸ Zie www.f-a-m.be

- minder economisch interessante migratiekanalen: de asielpcedure, gezinshereniging en regularisaties van mensen zonder papieren.
 - o Daarnaast besteedden beide vakbonden aandacht aan het thema 'Waardig Werk' in het kader van de Millenniumdoelstellingen, ook in verband met het buitenlandse beleid en ontwikkelingssamenwerking, en het Europese beleid.
- De manifestatie voor mensen zonder papieren op 17 juni werd actief ondersteund door de beide vakbonden.
- Vakbonden worden ook regelmatig aangesproken door zelforganisaties van mensen zonder papieren (UDEP e.a.) voor steun aan acties, debatten, standpunten,...

In de eerste helft van 2007 kreeg OR.C.A. verscheidene vragen van Franstalige vakbondsafdelingen. Zo kwam de diversiteitsverantwoordelijke van het Waalse FGTB op bezoek, werden we uitgenodigd naar de 'Assemblée Générale des Membres Sans-Papiers de l'FGTB de Liège', en kregen we grote bestellingen rechtengidsen van het CSC van Mons. Er is het plan opgevat om een herdruk van de rechtengids te organiseren waarin ook meer Waalse adressen zijn opgenomen, op voorwaarde dat er langs Waalse kant een organisatie de hulpvragen kan opvangen die de verspreiding van die rechtengids zou oproepen. We wensen immers ons actieterrein niet uit te breiden naar Wallonië. In 2008 onderhandelen we verder over deze herdruk.

OR.C.A. werd gecontacteerd door de culturele dienst van het ABVV Linx+ rond hun kalender 'Unseen work'. OR.C.A. wordt op die kalender vermeld en toegelicht.

OR.C.A. gaf input aan interne beleidsdiscussies van de arbeidersbeweging, onder andere in verband met legale arbeidsmigratie. In het kader van ons beleidswerk (zie actie 6) hadden we verscheidene gesprekken met studiediensten en met de top van beide vakbonden.

3.2.2. Toegankelijker diensten

Lidmaatschap

De beide vakbonden stellen hun diensten uitdrukkelijk open voor werknemers zonder papieren. Het is nu zaak om werknemers zonder papieren zoveel mogelijk aan te moedigen hiervan gebruik te maken, zodat de vakbonden ook daadwerkelijk 'leden zonder papieren' krijgen en zodoende de nodige expertise kunnen opdoen.

Bij vormingen aan de doelgroep wordt de mogelijkheid om lid te worden van de vakbond steeds in de verf gezet, met de oproep om dit te doen voor men in de problemen komt. Ook aan individuele cliënten wordt regelmatig de raad meegegeven om zich lid te maken van de vakbond.

In het project rond nieuwe EU-burgers wordt aandacht besteed aan de rol en het aanbod van de vakbonden. Het voordeel voor deze groep werknemers is dat ons project aansluit bij een aantal initiatieven voor nieuwe EU-burgers die al bij de vakbonden bestonden, zeker rond Poolse werknemers. De vakbonden steunen het OR.C.A.-project dan ook volop. Hierdoor hopen we op een duidelijk meetbare doorstroming naar de vakbonden van de deelnemers aan onze vormingen. Dit kan ons waardevolle informatie bijbrengen als we in de toekomst ook andere groepen werknemers dichter bij de vakbond willen brengen.

Op dit moment kunnen we nog onvoldoende zeggen over het aantal werknemers zonder papieren die lid zijn van de vakbonden het effect van de inspanningen van OR.C.A. daaromtrent. Deze gegevens worden op dit moment immers nergens systematisch bijgehouden.

Juridische hulp

Ook in 2007 hebben we een aantal cases doorverwezen naar de juridische diensten van de vakbonden.

Op het einde van het jaar bespraken we de mogelijkheden tot samenwerking met de juridische dienst van het ACV Brussel-Halle-Vilvoorde.

Verscheidende juridische diensten van beide grote vakbonden zijn bereid om in behartenswaardige gevallen af te wijken van de voorwaarde van lidmaatschap voor werknemers zonder papieren. Er moet echter wel steeds een risico-analyse gemaakt worden voor een zaak aanvaard kan worden. Een nieuwe wet⁹ geeft winnende partijen van een rechtszaak de kans om hun advocatenkosten op de verliezende partij te verhalen; sociale pleiters van de vakbonden zijn echter uitgesloten van deze regeling. Hierdoor kan het erg duur uitvallen wanneer een zaak wordt aangespannen waarvan de uitkomst onzeker is. Voor werknemers zonder papieren zijn bijna alle zaken onzeker, het informele karakter van de tewerkstelling maakt het immers moeilijk om hun verhaal te bewijzen. Dit is niet alleen belangrijk voor juridische diensten van vakbonden, maar ook voor andere advocaten die werknemers zonder papieren bijstaan. We zullen dus zeker eventuele eisen van de vakbonden om deze nieuwe wet aan te passen, ondersteunen.

Het ABVV van Antwerpen bedong eind 2007 wel een gunstig vonnis voor een Marokkaanse arbeider zonder papieren die een arbeidsongeval had gehad. OR.C.A. had met deze zaak niets te maken, maar ziet dit als een belangrijk precedent en een signaal naar werknemers zonder papieren dat de vakbond daadwerkelijk iets voor hen kan betekenen.

3.2.3. Vorming binnen de vakbond

OR.C.A. werd verscheidene keren uitgenodigd om binnen de vakbond het thema 'werk zonder papieren' voor te stellen:

- Een vorming voor diversiteitsconsulenten (11 personen) van het ACV vond plaats op 11 januari 2007. Nadien waren er contacten en samenwerkingen met verschillende van deze diversiteitsconsulenten, zoals in Gent en in Brussel.
- We namen deel aan een infosessie voor Poolse arbeidsmigranten bij ACV Gent-Eeklo in het voorjaar (17/4). Deze sessie werd georganiseerd door het verbond (regionale afdeling van het ACV) en secretarissen van verschillende sectoren. Er waren 50 deelnemers, waaronder 35 van Poolse afkomst.
- Tijdens de 'Algemene Vergadering voor Leden zonder Papieren van de ABVV van Luik' op 15 maart heeft OR.C.A. de rechtengids voorgesteld en rechten van werknemers zonder papieren toegelicht. De aanwezige vakbondsmensen werkten al langer rond mensen zonder papieren, maar hadden dat nooit vanuit de invalshoek van arbeidsrechten gedaan (meer rond verblijfskwesties, regularisaties en gesloten centra). Ze gaven aan te zullen onderzoeken hoe ze aan hun werking een meer vakbondsgerichte aanpak zouden kunnen geven. Er waren een 20-tal werknemers zonder papieren aanwezig op deze vorming.
- We gaven een workshop rond oorzaken en aanpak van clandestiene tewerkstelling voor militanten bij ABVV West-Vlaanderen op 25 oktober. Deze workshop paste in een uitwisselingsweek met vakbondsmensen uit Latijns-Amerika. Er waren 22 personen aanwezig.
- Regionale afdelingen van het ABVV en ACV vroegen rechtengidsen en powerpoints van vormingen op die ze gevolgd hadden om zelf het thema van werknemers zonder papieren in syndicale vormingen te kunnen aanbrengen.

3.3. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst

De samenwerking met de vakbond concentreerde zich in 2007 vooral op het beleidswerk en de samenwerking in Brussel in het kader van het project rond nieuwe EU-burgers. Het zijn dit soort concrete samenwerkingen, zoals ook de samenwerking in het kader van de rechtengids in 2006, die echt tot resultaten leiden.

De sociale verkiezingen, die heel wat tijd en energie van de vakbonden vergen, zullen de eerste helft van 2008 de mogelijkheden tot samenwerking misschien tijdelijk op een laag pitje zetten. Anderzijds

⁹ wet van 21.04.2007, "Wet betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat"

zijn er interessante initiatieven van de vakbond waar OR.C.A. kan op inspelen, zoals de campagne rond arbeidsomstandigheden in de schoonmaaksector, die ook voor vele clandestiene werknemers een belangrijke werkgever is.

In 2008-2009 loopt ook de campagne rond Waardig Werk van de Noord-Zuidbeweging, waar de vakbond een belangrijke deelnemer is. Ook OR.C.A. denkt zich in deze campagne in te schakelen wat tot weer nieuwe samenwerkingsmogelijkheden met de vakbonden leidt.

Anderzijds merken we dat een louter juridische aanpak om rechten van werknemers zonder papieren af te dwingen zijn beperkingen heeft. Zoals ook al gesteld in punt 2.1.7 (conclusies rond de werking naar de doelgroep) voelen we de nood aan om ook andere vormen van acties te verkennen en te ontwikkelen. We denken daarbij aan echte syndicale acties op de werkvloer, wat veronderstelt dat ook gezocht wordt naar manieren om werknemers zonder papieren te organiseren. We hopen de nodige instrumenten te kunnen aanreiken aan de vakbonden om deze doelstellingen te kunnen verwezenlijken.

Daarnaast onderzoekt OR.C.A ook de mogelijkheid om consumentgerichte acties op te zetten naar het voorbeeld van de Schone Kleren Campagne en Fair Trade campagnes. Ook in dergelijke campagnes zijn vakbonden belangrijke partners.

4

OPBOUWEN VAN EEN NETWERK EN MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

4.1. Opbouwen van een netwerk en deelname aan overlegstructuren

4.1.1. Overzicht van de verschillende contacten

Contacten met andere sociale organisaties en het middenveld in verband met hulpverlening

Omdat OR.C.A. een kleine organisatie is, is het evident dat we voor hulpverlening en sensibilisering zoveel mogelijk beroep doen op een netwerk van bestaande sociale organisaties die met onze doelgroep in contact staan. We merken ook dat steeds meer organisaties de weg naar OR.C.A. vinden en herhaaldelijk contact opnemen met concrete vragen, meestal in verband met individuele cases, of naar ons doorverwijzen. Dit sterkt ons in het vermoeden dat de werksituatie van mensen zonder papieren binnen bepaalde organisaties meer aandacht begint te krijgen. Een greep uit de samenwerkingsverbanden:

- Wederzijdse doorverwijzing in verband met individuele cases tussen OR.C.A. en organisaties uit de minderhedensector, CAW's, en ook een aantal Franstalige organisaties. Ook voor vragen van buiten Brussel, is het vaak nuttig om beroep te doen op diensten die geografisch dichterbij de cliënt staan.
- Er werd een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met ODiCe (Oost-Vlaams diversiteitscentrum).
- Informatief materiaal wordt in grote mate afgenomen en verspreid door andere organisaties.
- Er is samengewerkt met zelforganisaties uit de Braziliaanse, Filippijnse en Roemeens/Moldavische gemeenschap. Er zijn ook contacten geweest met UDEP-afdelingen¹⁰ in verschillende steden.
- Er wordt regelmatig samengewerkt met Medimmigrant, waarmee OR.C.A. de werkvloer deelt, bijvoorbeeld in verband met arbeidsongevallen en sociale zekerheidsrechten.
- Voor structurelere activiteiten neemt OR.C.A. deel aan het Platform Opvang van het Vlaams Minderhedencentrum, waar we ons engageren in specifieke werkgroepen die voor OR.C.A. relevant zijn. Dit Platform is voor OR.C.A. een goede gelegenheid om in contact te blijven met de algemene werking rond mensen zonder papieren, en om voeling te houden met de ruimere situatie van deze doelgroep (naast hun werksituatie). Bovendien geeft het ons de kans om arbeidsrechten als basisrechten in de opvangsector meer naar voor te schuiven.
- Er is een versterkte uitwisseling met de centra voor hulp aan slachtoffers van mensenhandel, in het bijzonder met Pag-Asa in Brussel, in verband met specifieke cases. De raakpunten van OR.C.A.'s werking met mensenhandel zijn evident. Deze samenwerking is voor OR.C.A. erg belangrijk.
- Het project rond nieuwe EU-burgers geeft ons ook de kans om contacten met een aantal Brusselse partners uit te diepen.
- Internationaal werd er samengewerkt voor individuele hulpverlening. Met de intensifiëring van het vrije verkeer binnen de EU (van diensten en werknemers) komen er immers af en toe mensen aankloppen die een werkvergunning of een werkgever hebben in een ander EU-land. Via onze contacten binnen de werkgroep arbeid van PICUM konden we deze mensen correct doorverwijzen.

¹⁰ UDEP: Unie van mensen zonder papieren

Contacten rond beleidswerk

Daarnaast werd OR.C.A door verschillende organisaties uitgenodigd om deel te nemen aan eerder beleidsmatig overleg. Dit is een afspiegeling van de sterkere beleidswerking die OR.C.A in 2007 ontplooidde.

- OR.C.A. nam deel aan de werkgroep 'arbeid en economie' in het kader van het congres 'Grenzeloze Solidariteit' aan de Universiteit van Antwerpen in november 2007. Het heeft er in het bijzonder de nadruk gelegd op een rechtenaanpak van clandestiene arbeid.
- OR.C.A werd uitgenodigd door de Noord-Zuidbeweging voor overleg rond migratie en ontwikkeling. OR.C.A heeft niet de intentie om een ontwikkelingsorganisatie te worden, maar ontwikkeling heeft wel een prominente plaats in onze analyse van de oorzaken van migratie. We zullen dan ook bijzondere aandacht aan dit onderwerp besteden in de toekomst, en reflecteren over de rol die we binnen dit thema kunnen spelen. Een eerste vergadering rond het thema vond plaats bij de Franstalige koepel CNCD/Opération 11.11.11. Ook 11.11.11 in Vlaanderen heeft de intentie om meer aandacht aan dit thema te besteden en we hebben met de Vlaamse koepel van de Noord-Zuidbeweging verkennende gesprekken gehad. We zullen een manier zoeken om ons in te schakelen in de campagne rond Waardig Werk in 2008-2009 van de Noord-Zuidbeweging en vragen het lidmaatschap aan bij 11.11.11.
- OR.C.A werd uitgenodigd door het Franstalige CIRE om deel te nemen aan haar werkgroep rond arbeidsmigratie. Met CIRE is er een nauwe samenwerking in verband met beleidskwesties in het algemeen.
- Binnen het Forum Asiel en Migratie (FAM) heeft OR.C.A. voorbereidend denkwerk geleverd, samen met CIRE, rond het thema arbeidsmigratie. OR.C.A. werd ook lid van het FAM.
- OR.C.A werd uitgenodigd door het ACW om een input te leveren in hun discussie rond arbeidsmigratie. Volgend jaar zullen we ook systematisch uitgenodigd worden op een overleg rond arbeidsmigratie binnen de Brusselse christelijke arbeidersbeweging.
- OR.C.A nam deel aan een focusgroep over de bevraging van mensen zonder papieren in het kader van een Europees armoede-onderzoek.
- De voorzitter van OR.C.A. modereerde een debat rond mensen zonder wettig verblijf van het Provinciaal Integratiecentrum West-Vlaanderen in december.

Contacten met overheidsdiensten

Voor beleidswerk: zie hoofdstuk 5

- Ter voorbereiding van het Brussels Platform rond Illegale Tewerkstelling van de Foyer¹¹ op 18 maart werd een gesprek gevoerd met de Nederlandstalige eerste substituut arbeidsauditeur in Brussel, die vervolgens ook deelnam aan het Platform.
- Er was regelmatig overleg in verband met individuele zaken met voornamelijk de Sociale Inspectie en de inspectie Toezicht Sociale Wetten in Brussel.
- De juridische dienst van de Sociale Inspectie heeft de brochure rond zelfstandigenarbeid nagelezen op technische correctheid.

Algemeen kan gezegd worden dat overleg met overheidsdiensten in 2007 vooral in functie van de concrete dienstverlening (individuele cases) gebeurde.

Internationale contacten

De internationale contacten van OR.C.A. situeren zich hoofdzakelijk binnen de koepel van PICUM, waarmee het de werkvloer deelt. PICUM is een netwerk van Europese en Amerikaanse organisaties die de belangen van mensen zonder papieren behartigen. Ook wanneer contacten strikt genomen niet onder de activiteiten van PICUM vallen, gaat het meestal om leden van dit netwerk of contacten die via PICUM zijn gelegd.

¹¹ Platform voor informatieverstrekking en uitwisseling voor hulpverleners in Brussel georganiseerd door RIC De Foyer en Medimmigrant

- Op de Algemene Vergadering van PICUM heeft OR.C.A voorgesteld om een werkgroep op poten te zetten rond arbeid. Er is voorgesteld dat die werkgroep zich zou concentreren op de richtlijn rond werkgeverssancties die enkele maanden later door de Europese Commissie werd voorgesteld. De werkgroep is één keer samengekomen en heeft verder via e-mail gecorrespondeerd. Ze bestaat op dit moment uit organisaties en academici die actief zijn rond clandestiene arbeid in Ierland, Spanje, Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Zonder de nodige fondsen zal het echter niet mogelijk zijn om regelmatig met deze werkgroep samen te komen. Er wordt nu gezocht naar mogelijkheden om een project in te dienen dat de verschillende deelnemende lidorganisaties ten goede kan komen. Naar aanleiding van deze werkgroep heeft OR.C.A verschillende uitnodigingen gekregen om deel te nemen aan internationale fora, waarop echter op heel selectieve manier is ingegaan. Zie ook Actie 5.
- Er is nog steeds regelmatig overleg met de Nederlandse organisatie OKIA (OndersteuningsKomitee Illegale Arbeiders).
- In april werd OR.C.A uitgenodigd om deel te nemen aan een werkgroep rond economische uitbuiting en mensenhandel in Warschau, georganiseerd door de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (zie ook Actie 5). Deze vergadering heeft een belangrijke input gegeven in het werk rond nationale referentiesystemen in verband met mensenhandel (dit zijn de mechanismen die worden voorgesteld om slachtoffers van mensenhandel te detecteren en te beschermen).
- OR.C.A gaf een lezing op een seminarie rond de Europese richtlijn rond werkgeverssancties bij het Centre for European Policy Studies in Brussel.
- Andere uitnodigingen kwamen van BLINN (Nederland, mensenhandel), de OVSE, en een seminarie van Social Watch in Berlijn.

4.1.2. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst

OR.C.A wordt steeds vaker spontaan gecontacteerd door organisaties met vragen rond werk zonder papieren, mensen zonder papieren en arbeidsmigratie. Er wordt ook naar OR.C.A. doorverwezen voor expertise rond het thema. We hebben dus een zekere plaats en reputatie verworven die enkel nog versterkt kan worden. Na de aftasting van het terrein in de eerste werkingsjaren van OR.C.A. kunnen we in 2008 gerichter de banden aanhalen met die organisaties die ons in de eerste plaats relevant lijken. OR.C.A. werd in 2007 lid van het Forum Asiel en Migratie en zal het lidmaatschap aanvragen van 11.11.11.

Internationaal is er vrij veel energie gegaan naar de werkgroep rond arbeid binnen PICUM en het daaruit voortvloeiende beleidswerk in verband met de Europese richtlijn rond werkgeverssancties. De uitwisseling die deze werkgroep oplevert is erg leerzaam en nuttig en het beleidswerk rond de richtlijn is uitermate relevant, vermits het echt om een thema gaat dat de kern van OR.C.A's werking raakt en bovendien op termijn naar het nationale niveau zal vertaald worden.

Gezien OR.C.A's nationale missie en beperkte middelen zal het wel nog even zoeken blijven naar de juiste afbakening van dit internationale werk. Indien mogelijk wensen we met de werkgroep van PICUM een Europees project in de steigers te zetten dat een rechtenaanpak van clandestiene werknemers vertaalt naar een nationaal niveau. OR.C.A is bereid om hier de nodige energie in te steken, indien er middelen tegenover staan en indien het past binnen de bovenvermelde afbakening van OR.C.A's missie op dit terrein.

4.2. Communicatie

4.2.1. Algemene communicatie

- In 2007 werden eindelijk de nodige middelen gevonden om de website te herwerken. OR.C.A. kan de website nu zelf beheren. Daardoor oogt de site niet alleen aantrekkelijker, maar is ze ook vollediger en actueler geworden. De uitbreiding van het informatieve

aanbod werd reeds besproken onder hoofdstuk 2. Daarnaast is er ook informatie over OR.C.A.'s nationale en internationale beleidswerk toegevoegd, een aantal getuigenissen van werknemers zonder papieren, en worden persberichten rechtstreeks op de site geplaatst.

4.2.2. Pers en publicaties

- OR.C.A. werd in totaal (volgens de informatie die we hebben) 7 keer vermeld in allerlei media.
- Begin 2007 verschenen nog een aantal artikels naar aanleiding van de publicatie van de rechtengids eind 2006, nl. in het februarinummer van Mo* en in de editie Human Resource Square dezelfde maand.
- Op 11 mei verscheen een opinieartikel in De Morgen naar aanleiding van een persbericht rond controles door inspectiediensten van Minister Van Velthoven.
- Naar aanleiding van de Federale Verkiezingen werd een persbericht uitgestuurd op 12 juni. Onderwerp was de noodzaak voor een op rechten gebaseerde aanpak van de clandestiene arbeidsmarkt.
- OR.C.A. maakte een opiniestuk voor de programmabrochure van de Vrouwendag in Gent (met als thema 'werk') op 11 november.
- In december werden we uitgenodigd door Human Resources Square om een opinie te schrijven naar aanleiding van het Europese voorstel tot richtlijn voor een blue card voor hooggeschoolde arbeidsmigranten.
- Linx+, de culturele organisatie van het ABVV, besteedde de decemberpagina van haar kalender 'Unseen' (work) 2008 aan OR.C.A.
- We bemiddelden in de getuigenissen van enkele werknemers zonder papieren voor radio- en TV-programma's van de VRT. Geen van deze beide programma's werd echter uiteindelijk gerealiseerd.
- Ter gelegenheid van 18 december, de Internationale Dag van de Migrant, heeft OR.C.A. het persbericht van PICUM en andere netwerken in verband met de Europese richtlijn (zie actie 5) vertaald en naar de nationale pers gestuurd.
- Naar aanleiding van de veroordeling van een werkgever in verband met een arbeidsongeval van een clandestiene werknemer in Antwerpen in december, stuurde OR.C.A. op 28 december een persbericht rond om het ABVV te feliciteren met de uitspraak en onze eigen standpunten en werking nog eens toe te lichten. Dit leverde artikels op in De Morgen en Tertio.

De meeste van deze artikels zijn terug te vinden op onze website onder de rubriek 'Nieuws'.

4.2.3. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst

Communicatie in het algemeen en perscommunicatie in het bijzonder vragen de nodige tijdsinvestering en de mogelijkheid om kort op de bal te spelen. OR.C.A. probeert waar het kan in te spelen op kansen die zich voordoen.

In het jaarplan 2007-2008 werd vooropgesteld dat we 2 maal per jaar proactief naar de media zouden stappen, en 5 keer in de ruime media zouden vermeld worden. Met drie persberichten en één opiniestuk, en 7 meldingen, hebben we dat ruimschoots gehaald. Toch denken we dat de naamsbekendheid en zichtbaarheid van OR.C.A. nog verbeterd kunnen worden, en zullen we nadenken over manieren om dit te bereiken in de komende jaren.

BELEIDS- EN STRUCTUREEL WERK

5.1. Overzicht beleidswerk

Als de activiteiten van OR.C.A. op een bepaald punt zijn uitgebreid, dan is het wel op het vlak van beleidswerk. OR.C.A.'s groeiende expertise, de maatschappelijke discussies in verband met legale arbeidsmigratie, het federale voorakkoord rond migratie en Europese beleidsontwikkelingen hebben hiertoe geleid. Het beleidswerk van OR.C.A. is, volledig in lijn met onze visietekst, onder te verdelen in twee grote thema's:

- Rechten van werknemers zonder papieren beter afdwingbaar maken.
- Nieuwe mogelijkheden zoeken voor legale arbeidsmigratie, of om clandestiene tewerkstelling om te zetten in legale tewerkstelling.

Daarnaast besteden we waar relevant aandacht aan een aantal kleinere dossiers, zoals het dossier rond vrijwilligerswerk voor buitenlanders in het algemeen en mensen zonder wettig verblijf in het bijzonder, en ook aan mensenhandel.

5.1.1. Werknemersrechten beter afdwingbaar maken

In 2006 hadden we besloten om dit punt te kaderen in een eis rond recuperatie van loon bij controles op de werkvloer. In 2007 diende zich echter het voorstel van de Europese Commissie aan voor een richtlijn rond sancties voor werkgevers van werknemers zonder papieren. Dit voorstel gaat de kern van OR.C.A.'s werking aan. Dankzij onder andere het lobbywerk van PICUM, Solidar en de ETUC werden er een aantal bepalingen in het voorstel opgenomen ter bescherming van rechten van werknemers zonder papieren. Maar er blijven een aantal fundamentele problemen met het huidige voorstel.

Het voorstel tot richtlijn werd besproken in de werkgroep rond arbeid van PICUM (zie hoofdstuk 4) die samenkwam in juni. Op basis van de opmerkingen die in die vergadering naar voor kwamen, werd een standpunttekst uitgeschreven, waaraan OR.C.A. een grote bijdrage leverde. Deze standpunttekst kwam tot de volgende conclusie:

- De rechten die het voorstel toekent aan werknemers zonder papieren zijn een welkome nieuwe ontwikkeling en mogen in geen geval uit het voorstel verdwijnen.
- We stellen echter dat controles van de werkplaats geen migratiecontroles mogen zijn, omdat dit de inspectiediensten verhindert om hun beschermende functie uit te oefenen. Sancties op basis van status kunnen geen uitbuiting van werknemers zonder papieren tegengaan, omdat het precies omwille van hun status is dat zij kwetsbaar zijn.
- Een correcte aanpak is voor PICUM – en OR.C.A. – een aanpak gebaseerd op rechten. Zo'n aanpak veronderstelt een versterkte inspanning van controlediensten en versterkte sancties voor werkgevers, maar niet op basis van de verblijfs- of werkvergunning van hun werknemers maar op basis van het (niet) respecteren van arbeidsrechten en sociale regelgeving. Alleen op zo'n manier kunnen de kwalen van de clandestiene arbeidsmarkt aangepakt worden zonder de werknemers nog verder in een kwetsbare positie te dwingen.

Deze standpunttekst werd in september afgewerkt en een aantal Belgische Europarlementsleden werden alvast op dit standpunt attent gemaakt. Groen!-parlements lid Bart Staes stelde een parlementaire vraag aan Europees commissaris Spidla van het Directoraat-Generaal Werk en Sociale Zaken. Het antwoord op die vraag was echter weinig geruststellend: de commissaris was van mening dat de richtlijn de rechten van werknemers zonder papieren niet zou schaden.

Bij een aantal workshops in het Europees parlement (Socialistische Intergroep en bovenvermeld CEPS) bleek dat de bezorgdheden van PICUM nochtans door velen werden gedeeld. Toch lijkt het

erop dat uitgangspunten van het voorstel dat op dit moment op tafel ligt in de uiteindelijke versie van de richtlijn behouden zullen blijven.

OR.C.A. heeft het standpunt van PICUM uiteengezet tijdens een werkgroepvergadering van CIRE, waar vakbonden, administraties en NGO's aanwezig zijn.

Met een aantal Europese netwerken (Solidar, ENAR, PICUM) wordt nu gewerkt aan een gezamenlijke standpunttekst. Op basis van die tekst zullen we in 2008 nog actiever lobbywerk verrichten en medestanders zoeken.

Binnen de werkgroep van PICUM werd besloten om in elk geval de werkgeverssancties op zich te blijven afwijzen, wat niet wil zeggen dat we niet zullen meewerken aan inspanningen om eventuele verbeteringen aan de richtlijn aan te brengen. OR.C.A. zal het beleidswerk rond de richtlijn zoveel mogelijk aangrijpen om het concept van een rechtenaanpak van clandestiene arbeid zo ruim mogelijk te verspreiden.

5.1.2. Meer mogelijkheden voor legale migratie

Op verschillende momenten werd het debat rond legale arbeidsmigratie in 2007 aangewakkerd. Voor de verkiezingen hield Open VLD een pleidooi voor een heropening van de grenzen voor arbeidsmigratie. Op Europees vlak zijn een aantal richtlijnen in die zin in de maak, wat ook echo's krijgt op nationaal vlak (de zogenaamde 'blue card' voor hooggeschoolden). In het Federaal voorakkoord rond migratie van de oranje-blauwe regeeronderhandelaars werd de migratiestop eveneens ter discussie gesteld.

Daarnaast was er een pleidooi, eveneens van werkgeverszijde, om ook aan clandestiene werknemers de kans te geven om een legale tewerkstelling – en verblijf – te bekomen. Het was UNIZO¹² dat in de zomer het pleidooi lanceerde, wat zich eveneens vertaalde in een clause in het voorakkoord van de regeringsonderhandelaars. In de loop van 2008 zouden migranten zonder wettig verblijf met een vaststaand werkaanbod de kans krijgen om een voorlopige toelating te krijgen om legaal in België te verblijven en te werken.

Het is inderdaad opvallend dat het pleidooi voor meer legale arbeidsmigratie het vurigst lijkt in liberale hoek en aan de kant van de werkgevers. Zij hopen met migratie het aanbod aan arbeidskrachten te vergroten, en zo de huidige krapte op de arbeidsmarkt te verhelpen. Aan vakbondszijde wordt het idee van economische migratie niet afgewezen, maar wordt erop gewezen dat niet-ingevulde vacatures niet altijd het gevolg zijn van een gebrek aan geschikte arbeidskrachten en dat er, zeker in Brussel en Wallonië, nog heel wat werklozen zijn die aan het werk moeten geraken.

OR.C.A. probeert in deze discussie een ander perspectief binnen te brengen, namelijk dat van de arbeidsmigrant zelf. We wijzen op de negatieve gevolgen van het afsluiten van de grenzen. Dit leidt immers in de praktijk tot illegaliteit, of in het geval van de nieuwe EU-burgers, massale schijnzelfstandigheid en andere constructies 'op het randje'. Anderzijds wijzen we erop dat arbeidsmigranten niet enkel economische actoren zijn, maar ook mensen met arbeidsrechten, en dat die rechten de nodige bescherming behoeven. Niet enkel de rechten van de hooggeschoolde, maar ook die van de laaggeschoolde werknemers. Migrantengroepen mogen niet gebruikt worden om arbeidsrechten te omzeilen of onder druk te zetten.

Concreet bestond het werk van OR.C.A. in 2007 rond dit punt uit het volgende:

- We publiceerden onze eigen visietekst rond legale arbeidsmigratie na goedkeuring door de Algemene Vergadering in april op onze website. De tekst is vertaald in het Engels en Frans.
- We gaven een input aan een discussie binnen het ACW rond een nieuw standpunt over arbeidsmigratie, op basis van onze visietekst.

¹² Unie voor Zelfstandige Ondernemers

- Naar aanleiding van het pleidooi van UNIZO om een mogelijkheid te creëren om clandestiene tewerkstelling te legaliseren, hebben we gesprekken gevoerd met verschillende sociale partners om de reacties omtrent dit voorstel te verkennen.
- Na het bekendmaken van het voorakkoord rond migratie van de oranje-blauwe onderhandelaars stelde OR.C.A. een interne nota op rond de uitvoeringsmodaliteiten van een legaliseringsoperatie van clandestiene werknemers. Deze nota werd intensief bediscussieerd, binnen de werkgroep arbeidsmigratie van CIRE en met een groep Nederlandstalige actoren (organisaties uit de integratiesector, welzijnssector, vakbonden).

5.1.3. Andere

Migratie en ontwikkeling

OR.C.A. heeft ook commentaar geleverd bij een aantal voorbereidende teksten rond migratie en ontwikkeling, via 11.11.11:

- We gaven commentaar bij een inhoudelijk dossier rond coherentie voor de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling.
- We hebben gesuggereerd om een aantal pertinente punten rond arbeidsmigratie op te nemen in de politieke eisen voor de campagne Arbeid van de Noord-Zuidbeweging in 2008-2009.

Mensenhandel - Internationaal

OR.C.A. werd in april 2007 uitgenodigd door de OVSE/ODIHR in het kader van hun "Anti-Trafficking Programme" voor een vergadering in Warschau met andere NGO's die actief zijn op het vlak van arbeidsrechten van migranten. Van deze vergadering werd een input verwacht in verband met economische uitbuiting voor de 'Nationale Referentie Mechanismen' (NRM), een handleiding voor het detecteren en beschermen van slachtoffers van mensenhandel. De verfijning van deze handleiding, die eerder al werd opgesteld door de OVSE/ODIHR, vindt plaats in het kader van het Anti-Mensenhandelprogramma van de Europese Unie. De impact van deze NRM kan dus erg belangrijk zijn. OR.C.A. nam actief deel aan de vergadering en de verdere uitwerking van het verslag ervan nadien. Er werden een aantal belangrijke opmerkingen uit de expertenvergadering weerhouden in de tekst met aanbevelingen die begin 2008 door de Europese Raad werd onderzocht.

Mensenhandel - Nationaal

In 2005 de wet op Mensenhandel¹³ aangepast. Ook economische uitbuiting kan voortaan als mensenhandel gekwalificeerd worden. De economische uitbuiting wordt door de opsporingsdiensten ook als een prioriteit gezien. In haar dienstverlening komt OR.C.A. regelmatig werknemers tegen die in een procedure mensenhandel zitten of gezeten hebben, of verwijzen we door naar de centra mensenhandel in bepaalde dossiers. Er is ook overleg met de centra voor hulp aan slachtoffers van mensenhandel.

We zien dat de procedure mensenhandel door opsporingsdiensten en het parket vooral gebruikt wordt om netwerken op de clandestiene arbeidsmarkt te kunnen oprollen. Het criterium om aan iemand de status van slachtoffer van mensenhandel toe te kennen lijkt eerder het belang van het onderzoek te zijn dan de nood aan bescherming bij het slachtoffer. Dit is ook een algemene kritiek van internationale mensenrechtenorganisaties op de bestaande procedures rond mensenhandel.

Het werk van OR.C.A. heeft heel wat raakvlakken met mensenhandel, zeker als het om heel zware vormen van uitbuiting gaat. De scheiding tussen gewone clandestiene arbeid en mensenhandel is vaak een kwestie van appreciatie. Bovendien is het concept mensenhandel vrij algemeen aanvaard en wordt er ook erkend dat de slachtoffers ervan op één of andere manier beschermd dienen te worden. OR.C.A. zal dus alle ontwikkelingen en discussies rond mensenhandel nauwgezet volgen en erop inspelen wanneer dat relevant lijkt binnen de missie van OR.C.A.

¹³ 10 AUGUSTUS 2005. - Wet tot wijziging van diverse bepalingen met het oog op de versterking van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel en tegen praktijken van huisjesmelkers

Vrijwilligerswerk

OR.C.A. zal in 2008 verder het beleidswerk opvolgen in verband met vrijwilligerswerk voor vreemdelingen. De coördinatie van dit beleidswerk gebeurt door het Vlaams Minderhedencentrum (VMC). We verdedigen met een hele reeks andere organisaties het standpunt dat er geen aparte regels nodig zijn voor vreemdelingen en vrijwilligerswerk. De wet op vrijwilligerswerk geeft voldoende instrumenten om vrijwilligerswerk en zwartwerk in het algemeen van elkaar te onderscheiden.

5.2. Conclusies en aandachtspunten voor de toekomst

2008 belooft een boeiend beleidsjaar te worden, waarin de beleidspunten die zich in 2007 aandienen actueel zullen blijven:

- Het werk rond de Europese richtlijn rond werkgeverssancties zal zeker verder gezet worden. OR.C.A. en PICUM zullen proberen om dit in een concreet project te gieten, met de nodige middelen om er ook een nationaal luik aan te verbinden. Daarnaast blijven we de handhaving van arbeidsrechten van werknemers zonder papieren op nationaal vlak verder opvolgen.
- OR.C.A. zal nauwgezet de maatregel opvolgen die op nationaal vlak de werknemers zonder papieren een verblijfsvergunning zal verschaffen op basis van een vaststaand werkaanbod. OR.C.A. heeft daarvoor een lobbytekst opgesteld die werd onderschreven door het Forum Asiel en Migraties om een eventuele uitvoering van deze maatregel te sturen. Hoe dan ook vinden we de discussie over een eventuele uitweg uit de clandestiene arbeidsmarkt, al is het maar eenmalig, relevant.
- De Noord-Zuidcampagne rond arbeid geeft ons de kans om een aantal van onze thema's onder de aandacht te brengen in de dynamiek van deze breed gedragen campagne.
- Het KB rond buitenlandse vrijwilligers is nog steeds niet geschreven. Het VMC zet zijn campagne hieromtrent voort.